

แบบเรียน
ของ
กระทรวงศึกษาธิการ
สำหรับชั้นประถมศึกษา

เรื่อง

บ
๓๓๒.๔
ส

ยวต้นุกระหว่งปัดกเคปลาย

กระทรวงศึกษาธิการ
 แบบเรียนชั้นประถมศึกษา
 (ประถมปีที่ ๒)

วิชาสังคมศึกษา
 เรื่อง

เที่ยวล่นระหว่างปิดภาคปลาย

นายสกล นิลวรรณ นางเสนาะจิตร์ สุวรรณโพธิ์ศรี
 นางสาวเฟื่องพ้ง เครือตาชู นางสาวดลิต โปตระนันท์
 นางผอูน สุวรรณาวิน นางสุณีดี ประภาสวัต
 ผู้เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ ๓๐,๐๐๐ เล่ม

พ. ศ. ๒๕๐๑

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา

ปากคลองบางลำพูบน พระนคร
 มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ก 04750 ค.2

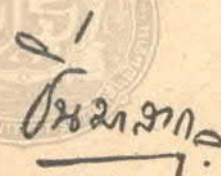

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำแบบเรียนเพื่อใช้เป็นหนังสืออ่าน วิชา
สังคมศึกษา สำหรับชั้นประถมศึกษา เรื่อง “เทียวสนุกระหว่างปิด
ภาคปลาย” ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้
หนังสือนี้ในโรงเรียนได้.

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑

(ลงชื่อ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สารบาญ

หน้า

๑	ฉันเล่าเรื่องตัวฉันเอง	๑
๒	พ่อได้รับจดหมาย	๖
๓	ไปกรุงเทพ ฯ	๑๐
๔	ไปเที่ยวสวนสัตว์	๑๖
๕	เราไปดูลูกที่สถานเสาวภา	๓๐
๖	ไปเที่ยวชายทะเล	๔๕
๗	วันหนึ่งในอยุธยา	๕๕
๘	ไปเที่ยวเรือ	๖๓
๙	วันสุดท้ายในกรุงเทพ ฯ	๗๗

ฉันเล่าเรื่องตัวฉันเอง

ฉันชื่อแซม อายุสิบแปดปี พ่อของฉันช่อช่วง แม่ชื่ออ่อน
ฉันมีพี่สาวคนหนึ่ง และน้องสาวสองคน เราทุกคนอยู่ในบ้านเดี่ยว
กันกับพ่อและแม่

พี่ผมพี่แกว่าฉันสามปี ตัวสูงตรง เวลาเดินพี่ผมพี่เดินตัวตรง
คอตึงตรง พี่เขาเบาและเดินเร็วด้วย เวลาฉันเดินกับพี่ผมพี่ ฉัน
ต้องรีบเดิน จึงจะเดินทัน เพื่อนบ้านใกล้เคียงชอบพี่ผมพี่มาก เขามัก
จะยิ้มด้วยความชมชื่น ไม่ว่าพี่ผมพี่จะทำอะไร จะแบกมัดข้าว หรือ
พายเรือ หรือขายไข่ที่ตลาด เมื่อพี่ผมพี่ยิ้ม ก็เห็นฟันขาวสะอาดและ
สวยมาก แม่ชอบล้อพี่ผมพี่ว่า มีเพื่อนมากกว่าใคร ๆ ทั้งหมดในบ้าน

ถ้าฉันอายุเพียงเจ็ดปี แต่ก็เป็นคนที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งในบ้าน
เหมือนกัน ถ้าฉันช่วยแม่คูน้องเล็ก เอาหนอนตากแดด เอาข้าว
ไปส่งพ่อที่ท้องนา เดือนให้ฉันทำการบ้านเมื่อฉันล้ม

ส่วนอิมใจนั้นไม่มีเรื่องอะไรจะเล่ามากนัก อิมใจเป็นน้องคน
เล็ก และเป็นเด็กที่น่ารักที่สุด อิมใจจะมีความสุขสบายใจอยู่ตลอดเวลา
บางวันอากาศร้อนจัด แดดร้อนให้ เวลาเย็นฉันท่องหนังสือ
แก็กแก็งหนังสือไปจากมือฉัน เอามือตบหนังสือเล่นดังแป๊ะๆ และ
ทำเสียงพึมพำเหมือนอ่านหนังสือ พี่ไม่รู้เรื่อง พ่อก็จะพูดว่า “พ่อ
คิดว่า อีกไม่นานเท่าไรหรอก เราก็จะส่งอิมใจไปโรงเรียนมัธยมได้อีก
คนหนึ่ง” แล้วพ่อก็หันมายิ้มกับฉัน ฉันสอปลิดได้ชั้นมัธยมปีที่หนึ่ง
แล้ว และพ่อพูดว่า ฉันอยากเรียนต่อไปจนจบมหาวิทยาลัย เวลา

ฉันพูดเรื่องกับพ่อ พ่อพูดว่า “คอยดูไปก่อนเถอะ พูดกันทีละ
ปีก่อนก็แล้วกัน”

พ่ยมพ่อออกจากโรงเรียน เมื่อจบชั้นประถมปีที่สี่ เช่นเดียวกับ
เด็กอื่นๆ โดยมากในละแวกบ้านเรา พ่ยมพ่รวา พ่อจำเป็นจะต้องมี
คนช่วยทำนา และไม่เคยนึกว่าจะเรียนถึงชั้นมัธยม

แต่ฉันไม่เป็นอย่างนั้น ฉันไม่เคยคิดจะทำอะไรอื่นเลย อยาก
แต่จะเรียนหนังสือ จะได้ทำงานอย่างลุงชัย ลุงชัยเป็นทนายความ
และอยู่บ้านหลังใหญ่ในกรุงเทพฯ ลุงชัยท่องเที่ยวไปทั่วประเทศไทย
บางทีก็ยังคงไปถึงต่างประเทศ ฉันอยากได้ท่องเที่ยวอย่างนั้นบ้าง

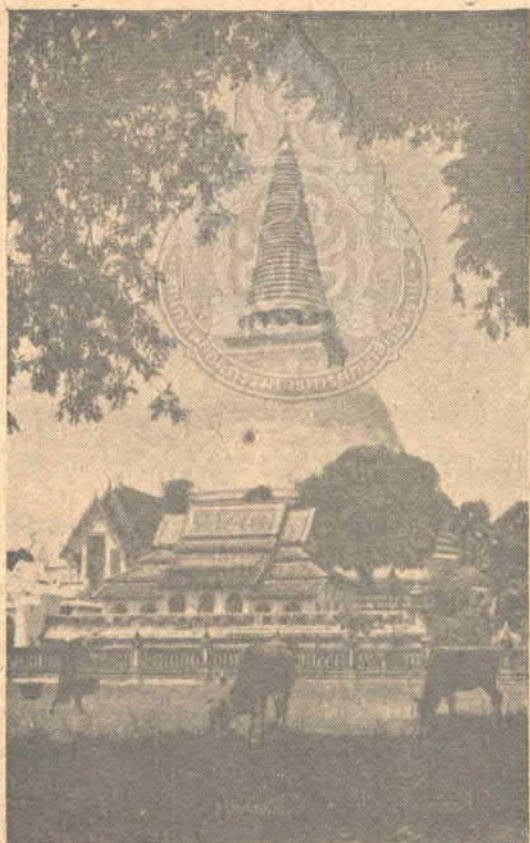
เพียงแค่เข้าไปเที่ยวในเมืองนครปฐม ฉันก็รู้สึกตื่นเต้นมาก
แล้ว ยิ่งในเวลาที่เขาจัดงานนมัสการพระปฐมเจดีย์ยิ่งสนุกมาก

ทุกๆ ปีหลังจากเก็บข้าวแล้ว พ่อมักจะพาพวกลูกๆ ไปเที่ยว
ในเมือง ฉันเคยไปมาแล้วสี่ครั้ง เวลาเราไปเที่ยวกันคราวหน้า
ถ้าดวงก็จะได้เข้าเมืองเป็นพนแรก

ที่ฉันชอบมากในเมืองนครปฐมคือพระปฐมเจดีย์ พระเจดีย์
ใหญ่โตที่สุดในประเทศไทย รูปร่างคล้ายกับระฆังใบใหญ่ สูงมาก
จนมองเห็นได้แต่ไกล ฉันชอบขนบันไดขึ้นไปกราบองค์พระเจดีย์
และฟังเสียงกระดิ่งที่แขวนอยู่โดยรอบองค์พระเจดีย์ ถูกลมพัดดัง
กรังกรัง

ขณะที่ฟังเสียงกระดิ่งดังกรังกรังเบาๆ เพลินอยู่นั้น ฉันมัก
หวนนึกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่ฉันเคยอ่านเกี่ยวกับพระปฐมเจดีย์ บาง
เรื่องก็เป็นเพียงนิยาย บางเรื่องก็เป็นเรื่องจริง เรื่องที่ฉันชอบมากที่สุด
คือเรื่องพญานาค นักรบผู้กล้าหาญไม่กลัวใคร พญานาคฆ่าพ่อ

ของตัวเองตายในการรบ โดยที่ไม่ทราบว่าเป็นพ่อ เมื่อพญพานรู้ว่าผู้
ที่ตัวมาตายไปนั้นคือ พ่อของตัวเอง พญพานเสียใจ ระทมทุกข์
มาก ฉันทลับตานึกเห็นภาพพญพานกำลังอ่อนน้อมถามพระว่าจะทำ
อย่างไรดี ในเมื่อตนได้ทำบาปผิดพลัดไปถึงเพียงนี้ ฉันทนึกไปแทบ
จะได้ยินเสียงพระพูดว่า “สร้างพระเจดีย์ขึ้น พระเจดีย์นั้นจะต้องสูง
มาก สูงเท่านกเขาเหิน”

ตามนิทานเรื่องนั้นเขาเล่าว่า เมื่อพญาพานสร้างพระเจดีย์เสร็จ
ก็ยกให้เป็นที่ธรณีสงฆ์ พญาพานยกบริเวณที่ดินโดยรอบให้ด้วย
มีอาณาเขตกว้างขวางมาก กล่าวกันว่า กว้างขนาดสุดเสียงฆ้องร้อง
ทีเดียว คือถาข้างตวันนย่นอยู่ข้างองค์พระเจดีย์ เสียงฆ้องดังไปถึง
ไหน พญาพานก็ยกที่ดินให้เป็นบริเวณพระเจดีย์

อีกเรื่องหนึ่งที่ดินเคยอ่าน กล่าวว่า พระเจ้าโศกมหาราชของ
อินเดียเป็นผู้สร้างพระปฐมเจดีย์ พระเจ้าโศกส่งพระจากอินเดียไป
เผยแผ่พระพุทธศาสนา ไปตามประเทศต่างๆ และมอบพระบรม
สารีริกธาตุให้ประเทศนั้นๆ ด้วย พระเจ้าโศกให้สร้างพระเจดีย์
แบบอินเดียขึ้นที่เมืองนครปฐม เป็นพระเจดีย์องค์ใหญ่มาก และ
บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ในนั้น พระเจดีย์องค์นี้อาจเป็นเค้าโครง
เดิมของพระปฐมเจดีย์ที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้ก็ได้ เรื่องนี้ไม่มีใคร
ทราบแน่ แต่ผู้ที่สร้างอนุสาวรีย์ใหญ่โตถึงเพียงนั้นได้ จะต้อง
เป็นพระเจ้าแผ่นดินหรือผู้ปกครองประเทศเป็นแน่ และจะต้องเป็นผู้
ที่เคร่งในพระพุทธศาสนา และต้องการเผยแผ่พระศาสนาด้วย

ฉันพยายามนึกเห็นว่า พระปฐมเจดีย์เปลี่ยนแปลงมาอย่างไร
บ้าง ตลอดระยะเวลาที่ล่วงมาแล้วดังหลายร้อยปี และนี่ก็ว่าเมื่อซ่อม
แซมหรือสร้างใหม่ครั้งหลังๆ นั้น พระปฐมเจดีย์มีรูปร่างเป็นอย่างไร
เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงให้ซ่อมแซมนั้น พระปฐม
เจดีย์คงมีต้นไม้และเถาวัลย์ขึ้นคลุมอยู่จนรก เมื่อทรงผนวชอยู่ พระ
องค์ได้เสด็จไปนมัสการพระปฐมเจดีย์หลายครั้ง

ต่อมาเมื่อพระองค์ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดิน จึงทรงสั่งให้สร้าง

พระเจดีย์องค์ใหญ่สวมครอบพระเจดีย์องค์เก่า ตามบริเวณพระ
ปฐมเจดีย์ก็ให้ปลูกต้นไม้ ตกแต่งให้สวยงามด้วย คิดไปแล้วฉัน
รู้สึกเศร้าและเสียใจมาก ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ เสด็จ
สวรรคตเสียก่อน เมื่อยังสร้างไม่เสร็จ แต่พระองค์ก็ทรงมอบหมาย
พระราชโอรสคือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ไว้ พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงสร้างพระเจดีย์สูงจากพื้นดิน ๑๑๕ เมตร
และประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีเหลือง เมื่อนั้นเฝ้ามอลูบกระเบื้อง
ที่เรียบเป็นมัน ก็อดประหลาดใจไม่ได้ว่า เขาสร้างอย่างไรหนอ ตั้ง
หลายสิบปีแล้วก็ยังคงงามอยู่นักหนา

ฉันรู้สึกซาบซึ้ง เมื่อนั้นกราบพระร่วงโรจนฤทธิ์ พระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ หล่อพระพุทธรูปองค์นั้นขึ้น
แต่พระเศียรมีอยู่เดิมแล้ว พระองค์ทรงซ่อมแซมพระเจดีย์ และ
สร้างพระราชวังสนามจันทร์ขึ้นใกล้ๆ ด้วย ฉันคิดไปๆ ก็อยากเห็น
เวลาเขาหล่อพระพุทธรูปองค์ใหญ่ขึ้นเหลือเกิน ทันใดนั้นก็ได้ยินเสียง
พ่อเรียกว่า “แหม่ แหม่ ไปรียัง” ฉันตอบว่า “ผมกำลังจะไปเดี๋ยวนี้
แล้วครับ”

ฉันเดินลงบันไดมาช้าๆ ทุกคราวที่มากราบพระปฐมเจดีย์ ฉัน
ไม่ค่อยอยากจะกลับ ฉันอยากจะไปเที่ยวตามที่อื่นๆ ในประเทศไทย
บ้าง ดูอะไรต่ออะไรแปลกๆ และน่าสนใจ ถ้าเธออ่านหนังสือเล่มนี้
ให้ตลอดก็จะทราบว่า ความฝันของฉันได้กลายเป็นจริงอย่างไรบ้าง.

พ่อได้รับจดหมาย

“มีจดหมายถึงพ่อ มีจดหมายถึงพ่อ” ลำดวนตะโกนบอก และถือจดหมายใบกว้างตรงมายังต้นไม้ใหญ่ ซึ่งฉันและพ่อนั่งพักผ่อนอยู่ โรงเรียนหยุดภาคก่อนวันนั้นเป็นวันแรก และฉันออกมาทันทดั่งแต่เช้า ช่วยพ่อเผาตอข้าว พ่อมักเผาตอข้าวก่อนฝนเริ่มตก แดดจัดและร้อนมาก จนฉันคิดว่าโรงเรียนยังไม่ควรเปิด ฉันดีใจเมื่อได้ยินพ่อพูดว่า “เราไม่ต้องเผาคูไฟดอก ไปนั่งใต้ต้นไม้ใหญ่ให้เย็นสักหน่อยเถิด”

“จดหมายของลุงชัย ไซ้ไหมคะพ่อ” ลำดวนถามพลางยื่นจดหมายให้พ่อ “ลุงชัยจะมาเยี่ยมเราหรือคะ เมื่อไร เมื่อไรคะพ่อ”

เด็ก ๆ ทุกคนรักลุงชัย แต่ลำดวนคิดถึงลุงชัยมากกว่าพี่น้องคนอื่น ๆ พ่อลุงชัยกลับไป ก็ตั้งตนเผาคอยว่า เมื่อใดลุงชัยจะลงมาเยี่ยมอีก ไม่ใช่เพราะลุงชัยให้ส탕ค์ลำดวนมากกว่าใคร ๆ ลุงชัยดูจะมีธนบัตรและส탕ค์ใหม่ ๆ อยู่เต็มกระเป๋าเสมอ จะแจกให้ใครก็ได้ทุกเมื่อ แม้มักจะห้ามลุงชัยว่า อย่าให้ส탕ค์เด็ก ๆ ถ้าแกไม่ได้ทำงานอะไรให้ แต่แม่อีกดีใจเมื่อลูก ๆ มีเงินของตัวเอง สำหรับซื้อสมุดดินสอบ้าง ลำดวนรักลุงชัยมาก อาจเป็นเพราะลุงชัยเอาใจใส่ลำดวนมากกว่าใคร ๆ ลุงชัยไม่มีลูกสาว มีแต่ลูกชายคนเดียว คือเอก บางคราวลุงชัยเห็นลำดวนช่วยแม่ทำงาน ก็จะพูดว่า “อ่อน

เธอโชคแท้ มีผู้ช่วยเหลือเกิน ฉันอยากมีลูกสาวอย่างนางสัก
คนหนึ่ง” เช่น ๆ เวลานี้คุยกับพ่อ ลูกชัยก็อ้อมลำควนไว้บนตัก
ลำควนเป็นน้องคนเล็กอยู่ตั้งสามปี กว่าอ้อมใจจะเกิด พ่ออ้อมใจเกิด
ลำควนก็ทำหน้าที่เป็นพี่ช่วยเหลือแม่ทำงานได้ทันที

เมื่อพ่อค่อนข้างเบื่อน ก็จดหมายไว้ และพลิกกลับไปกลับมา
มองดูชื่อตัวเอง พิมพ์อยู่บนซองชัดเจน บ้านเราไม่ค่อยจะได้รับ
จดหมาย และไม่ค่อยรับรองที่จะเปิดอ่าน

ลำควนเร่งว่า “อ่านซิคะพ่อ อ่าน ลูกชัยว่าอย่างไรคะ ”

“อย่าเร่งพ่อนักซี ลำควน” พ่อตอบ “พ่อจะให้แม่อ่าน
จดหมายให้ฟัง แม่คนเดียวที่ชอบอ่านหนังสือ ยิ่งไงก็แม่แม่
สะดวกกว่ามือพ่อ” พ่อส่งจดหมายให้ฉัน

พอนั่นนึกของจดหมาย ลำควนเตือนว่า “อย่าฉีกแสดมบี้
สวย ๆ นั่นละ”

ลำควนไม่จำเป็นต้องเตือนดอก ฉันเก็บแสดมบี้ไว้มาก และ
เป็นสมบัติที่มีค่ามากที่สุดของฉัน ฉันเก็บแสดมบี้จากจดหมายทุก
ฉบับที่เราได้รับ บางทีครูก็ให้แสดมบี้ที่น้องชายติดจดหมายส่งมาจาก
อเมริกา แต่ลูกชัยให้แสดมบี้ฉันมากกว่าใคร ๆ โดยมากเป็นแสดมบี้
ที่ออกในวันพิเศษต่าง ๆ อย่างแสดมบี้วันสหประชาชาติ ฉันอยากดู
แสดมบี้บนซองจดหมายพ่อฉบับนี้ แต่จะต้องอ่านจดหมายให้พ่อและ
ลำควนฟังก่อน จดหมายมีข้อความดังนี้

กรุงเทพ ฯ

๒๐ มีนาคม ๒๕๐๐

ซุ่ม น้อยรัก

พี่อยากขออะไรเธอสักอย่าง โรงเรียนในกรุงเทพ ฯ จะปิด
 อาทิตย์แล้ว ที่นครปฐมก็คงจะเช่นเดียวกัน ลูกเอกและหลาน
 เข้มคงมีเวลาว่างหลายวัน พี่อยากให้เอกได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
 เธอก็คงอยากให้เข้มเป็นเช่นนั้น

พี่คิดว่าถ้าเข้มไปเที่ยวกรุงเทพ ฯ ได้ ไปเที่ยวตามสถานที่
 สำคัญ ๆ ด้วยกันกับเอก ก็จะได้เรียนได้รู้อะไร ๆ มากขึ้น เอกเคย
 ไปสวนสัตว์สวนกุ และที่อื่น ๆ หลายแห่งแล้ว แต่ก็ยังมีอะไรอีก
 มากมายที่เอกยังไม่รู้จัก

พี่บังเอิญจะต้องไปหัวเมืองหลายแห่งในสองอาทิตย์นี้ เพราะมี
 ธุระบางอย่างพี่คิดจะพาเอกไปด้วย และอยากพาเข้มไปด้วยอีกคน
 เด็กสองคนจะได้เห็นอะไรต่าง ๆ ขณะที่พี่มีธุระ เขาก็จะช่วยตัว
 เองได้ พี่คิดว่าทั้งเอกและเข้มคงจะได้ประโยชน์มาก พี่หวังว่าเธอ
 คงส่งเข้มมาเร็ว ๆ นี้ ขอให้บอกมาด้วยว่า จะส่งเข้มมาวันไหน พี่
 จะได้ไปรับ ขอให้บอกลำดับวันด้วย พี่เสียใจที่พาลำดวนไปด้วย
 ไม่ได้

ฝากคิดถึงอ่อนและคิดถึงเธอมาก

ชัย

กว่าจะอ่านมาถึงวรรณคดีสุดท้าย ฉันรู้สึกว่ามันสั้นเกินไปมาก ฉันเคยฝันว่าไปกรุงเทพฯ ไปเยี่ยมลุงชัยและป้าแฉล้มและเอก แต่บัดนี้จะได้ไปจริง ๆ และยังสามารถไปเที่ยวที่อื่น ๆ ด้วย ฉันสงสัยว่าฉันอ่านจดหมายถูกแน่หรือ ฉันอ่านคู่มือจริง ๆ ในจดหมายบอกว่า “พี่หวังว่าเธอคงส่งแซมมาเร็ว ๆ นี”

ฉันได้ยินเสียงลำคาน น้องที่น่ารักของฉันพูดว่า “แหม พี่แซม วิเศษจังเลย ไปกรุงเทพฯ ไปเที่ยวภูเขา ไปเที่ยวทะเล และไปกับลุงชัยเสียด้วยซิ บอกเร็ว ๆ ซิคะพ่อว่าให้พี่แซมไปได้”

พ่อตอบว่า “จะต้องบอกแม่ก่อนจ้ะ” พ่อຍน่มอมารับจดหมาย และพูดว่า “ถึงเวลากินข้าวกลางวันแล้ว กลับบ้านกันเถอะคูซิ แม่จะว่าอย่างไร”

ไปกรุงเทพฯ

วันนี้ฉันลืมไม่ได้ เพราะเป็นวันแรกที่ฉันมีโอกาสได้ไปเที่ยว
กรุงเทพฯ

แม้ไม่ขัดข้อง ที่ฉันจะไปหาลุงชัยที่กรุงเทพฯ ในระหว่างปิด
ภาคเรียนที่จะถึงนี้ ตามที่ลุงชัยได้มีจดหมายมาถึงพ่อ ฉันคงจะได้ไป
เที่ยวในที่ต่าง ๆ พร้อมกับลุงชัยและเอกลูกของลุงชัย แม่เต็มใจให้
ฉันไป แม่คิดว่า ฉันคงจะได้รับความรู้ และสนุกสนานไม่น้อย
ฉันนอนไม่ค่อยหลับ คิดถึงแต่กรุงเทพฯ และวาดภาพไว้

“ฉันนึกถึงภาพที่ฉันได้เห็นเกี่ยวกับกรุงเทพฯ
เช่น ภาพวัดพระแก้วมรกต”

ต่าง ๆ นานา ฉันพยายามระลึกถึงสิ่งที่ฉันอ่าน และภาพที่ฉัน
เห็นเกี่ยวกับกรุงเทพฯ ฉันรู้สึกตื่นเต้นไม่น้อย ข้อต่าง ๆ ผุดขึ้นมา
ในใจจำนวนไม่น้อย मैंเจ้าพระยา สะพานพระพุทธยอดฟ้า วัด
พระแก้วมรกต อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย พระที่นั่งอนันตสมาคม
สวนสัตว์ ถนนกว้าง รถยนต์วิ่งขวักไขว่ ผู้คนคงจะแต่งตัวสวยงาม
เสียงอึกทึกจอแจตามถนน ดังสง ๆ พรุ่งนี้แล้วฉันจะได้ไป
กรุงเทพฯ และจะได้เห็นสิ่งที่ฉันได้ฝันแต่ซอมนานมาแล้วเหล่านี้

พื่อมาส่งฉันขึ้นรถประจำทาง รถจอดอยู่ริมคลอง หน้าตลาด
เมืองนครปฐมใกล้กับวัดพระปฐมเจดีย์

“กรุงเทพฯ ครับ กรุงเทพฯ ครับ” เสียงเด็กกระเป๋าร้อง
เรียกผู้โดยสาร

พื่อพาฉันไปที่โต๊ะขายตั๋ว ใต้ต้นไม้ต้นหนึ่งริมคลอง

“ซื้อตั๋วไปกรุงเทพฯ ๑ ใบ สำหรับเด็กนักเรียน เท่าไรครับ”

พื่อถาม

“สองบาทห้าสิบสตางค์ ลดครึ่งราคา”

พื่อหยิบเงินให้ และรับตั๋วมา พื่อยื่นตั๋วให้ฉัน ฉันเก็บตั๋วใส่
กระเป๋าสือ ฉันรู้สึกตื่นเต้นและภาคภูมิใจที่จะได้ไปกรุงเทพฯ ตาม
ลำพัง ฉันเดินไปขึ้นรถซึ่งจอดอยู่ใกล้ ๆ นั้น

“ขอบคุณน้อยครับ” คนเก็บตั๋วคนหนึ่งถาม ฉันยื่นตั๋วให้

เขาดู

“ที่นั่งของคุณเบอร์ ๑ นั้นแหละครับ ริมหน้าต่าง” คนขาย

ตัวพูดพร้อมกับชี้ไปที่ม้านั่งตัวหนึ่งในแถว ฉันเดินไปที่ม้านั่งตัวนั้น
แล้วเห็นเลข ๗ เขียนติดไว้บนพนัก บนม้านั่ง มีข้อความแบ่งม้านั่ง
ไว้เป็นตอน ๆ สำหรับผู้โดยสารแต่ละคน

ฉันนั่งลง นับว่าเป็นโชคที่ฉันได้นั่งใกล้หน้าต่าง ฉันคงจะ
ได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ตามทาง ในขณะที่รถวิ่งผ่านไป

พ่อเดินมาที่หน้าต่างรถ ตรงที่ฉันนั่งอยู่ พ่อยิ้ม แต่ฉันรู้สึกว้าว
พ่อมองฉันอย่างกังวลอย่างไร ๆ อยู่ และบางที่.....พ่อก็คงจะเห็น
ว่าฉันเองก็ออกจะควัดกกังวลอยู่บ้างเหมือนกัน เพราะฉันเองก็ยังไม่
เคยจากบ้านไปไหนตามลำพังเช่นคราวนี้ ฉันยิ้มตอบพ่อและคิดอยู่ใน
ใจว่า อย่างไรก็ตาม พ่อไม่ควรจะห่วงฉันมากหรอก ฉันคงจะรักษา
ตัวของฉันได้

“เร็วหน่อยครับ รถจะออกแล้ว” เสียงคนกระเป๋าร้องตะโกน
บอกคนโดยสารที่เพิ่งมาถึง เสียงรถติดเครื่อง

“แหม เทียวให้สนุก ๆ นะ แล้วกลับมาเล่าให้ฟังบ้าง” พ่อ
ยิ้ม พร้อมกับเออมมอมาลูบหัวฉันเบา ๆ

ประตुरถปิด รถเริ่มเคลื่อนออกจากที่ พ่อบอกฉันว่า “ไปดี ๆ
นะลูก”

ฉันยกมือไหว้พ่อ รถออกแล่นเลี้ยวไปตามถนน พ่อมองตาม
จนรถเลี้ยวโค้งไปตามลำคลองห่างออกมา

ความเร็วของรถทวีมากขึ้น ในรถมีคนนั่งเต็มไปหมดทุกเก้าอี้

๑๓

กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย

ฉันมองออกไปทางหน้าต่าง เห็นพระปฐมเจดีย์ตระหง่านอยู่ รดกำลัง
พาดฝนไกลจากพระปฐมเจดีย์ออกไปเรื่อย ๆ ฉันยกมือไหว้และลา
พระปฐมเจดีย์อยู่ในใจ

รถวิ่งไปตามถนน มุ่งไปทางทิศตะวันออก ข้ามคลองไปบน
สะพาน รถวิ่งผ่านโรงเรียน หมู่บ้าน และทุ่งนา รถแล่นเร็วมากจน
ฉันได้ยินเสียงลมที่รถวิ่งแหวกไปดังวู บางครั้งรถวิ่งผ่านหมู่บ้านที่มี
ต้นตาลสูง ๆ บางครั้งรถก็หยุดรับและส่งคนโดยสารบางครั้งรถวิ่งผ่าน
ย่านที่เป็นสวนผัก นาน ๆ ครั้ง จะได้ยินเสียงเด็กกระเป๋าขานซื้อ
สถานที่ ซึ่งรถกำลังจะผ่านไป เพื่อเตือนคนโดยสารที่จะลงให้รู้ตัวไว้

ฉันพยายามจำชื่อสถานที่ซึ่งรถวิ่งผ่านไป ตามที่เด็กกระเป๋าร้อง
ขานให้ทราบ แต่ความตื้นตันที่ได้ไปกรุงเทพฯ และด้วยเหตุที่
ไม่เคยได้ยินชื่อเหล่านี้มาก่อน ทำให้จำได้ไม่มากนัก รถผ่านนครไชย-
ศรี สามพราน สะพานโพธิ์แก้ว ที่เชิงสะพานรถหยุดนานหน่อย
เด็ก ๒-๓ คนอาสาสมัครมาขายให้คนโดยสาร

เสียงใครคนหนึ่งถาม “แม่น้าอะไรนะ ที่รถของเรากำลังจะ
ข้ามไป?”

มีเสียงหนึ่งตอบ “แม่น้าทำเงิน”

ผู้หญิงคนหนึ่งอุทานขึ้นว่า “ดูซิฉัน สัมมนารับประทานจัง”

เพื่อนของเธอออกคนหนึ่งตอบเป็นเชิงอธิบาย “ที่นั่นละ มีส้ม
อร่อยมาก เรียกกันว่าส้มนครไชยศรี”

ฉันมองไปนอกรถ เห็นคนหลายคนกำลังกุกูกูจ้อซื้อส้มโอกัน

แต่สำหรับฉัน รู้สึกว่าการที่รถจอดนานเช่นนั้นเป็นการเสียเวลา ฉัน
อยากจะไปให้ถึงกรุงเทพฯ เสียเร็ว ๆ เพื่อว่า ฉันจะได้พบลุงชัยและ
เอก และได้เห็นกรุงเทพฯ เมืองที่ฉันอยากจะเห็นมานานแล้ว

เมื่อรถออกจากท่าข้ามไปสักครูใหญ่ เด็กกระเป๋ารองาน
“บางแคครบลงไหม” “จอดจ้ะ” ประโยคหลังนี้เป็นการร้องบอก
คนขับรถ มีคนลงสักสองสามคน แล้วการเดินทางของเราก็เริ่ม
ต่อไป

บ้านเรือนสองฟากทางเริ่มมีหนาแน่นขึ้น ฉันคิดว่าคงจะถึงตัว
เมืองหรือย่านการค้าแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นแน่

“วงเวียนใหญ่ครับ จอดนานหน่อย มีคนลงหลายคน” เสียง
เด็กกระเป๋าดังขึ้น รถวิ่งช้าลง ๆ แล้วก็จอด ที่ข้างถนนมีเสาอยู่ต้น
หนึ่งมีป้ายติดไว้หลายแผ่น ป้ายแผ่นบนสุดบอกว่า “ไปนครปฐม
๕๖ ก.ม.”

ข้างหน้ารถ เป็นลานกว้าง ตรงกลางลาน มีอนุสาวรีย์คนขี่ม้า
ชูดาบเล่มหนึ่งอยู่ในมือ ข้อความหนึ่งที่ฉันได้อ่านมานานแล้วแวบขึ้น
มาในใจ “อนุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน ตั้งอยู่ทั่ววงเวียนใหญ่ ชนบุรี”

“นี่คงเป็น อนุสาวรีย์พระเจ้าตากสินแน่ ๆ เอ ฉันมาถึงชนบุรี
แล้วนะ”

ใจฉันเต้นแรง อีกไม่กี่นาที ฉันก็จะถึงกรุงเทพฯ แล้ว

รถออกวิ่งต่อไป เลี้ยวโค้ง ไปสู่ถนนสายใหญ่ ถนนใหญ่
มากประมาณสองเท่าของถนนในนครปฐม นอกจากถนนใหญ่แล้ว

ยังมีถนนเล็ก ๆ ขนานไปทั้งสองข้างอีกด้วย มีเสาไฟฟ้าสูงและโคมไฟฟ้าสวยตั้งเรียงกันเป็นแถว และมีรถจำนวนมากมาขยับมาตามถนน

รถวิ่งชนสะพานใหญ่แห่งหนึ่ง ฉันรู้สึกมั่นใจว่า คงจะเป็นสะพานพระพุทธรูปอดฟ้าแน่นอน และเมื่อนำรถกำลังเล่นขามันต้องเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาแน่ ๆ ฉันมองลงไปจากรถเห็น เรือ ทั้งเล็กและใหญ่ เล่นไปมาในแม่น้ำ ไกลออกไป บนฝั่งแม่น้ำโน้น เห็นตึกสูงเรียงกันเป็นแถว และมียอดเจดีย์และโบสถ์อยู่สลับกันเป็นแห่ง ๆ

“ทางขวามือ นั้นเป็นอนุสาวรีย์ สมเด็จพระพุทธรูปอดฟ้า ینگละ” เสียงคนในรถพูดกับเพื่อนของเขา ฉันเหลียวกลับไปดู แต่ไม่เห็นอนุสาวรีย์นั้น รถแล่นลงจากสะพานแล้ว รถวิ่งช้า ๆ และหยุดลง ณ ที่แห่งหนึ่ง ซึ่งฉันสังเกตเห็นว่ามีรถยนต์โดยสารจอดอยู่หลายคัน ในบริเวณนั้น ผู้คนค่อนข้างพลุกพล่าน ขณะที่ฉันกำลังนั่งสงสัยอยู่ในใจว่า รถจอดที่นี่เป็นแห่งสุดท้าย ใช่หรือไม่ใช่ ฉันจะต้องลงที่นี่หรือไม่หนอ ทันใดนั้นฉันก็ได้ยินเสียง.....

“แหม่ แหม่ ลุงอยู่นี่” ฉันเหลียวไปทางเสียงที่เรียกฉัน และเห็นลุงชายและเอกโบกมือ และเดินตรงมายังรถที่ฉันนั่งอยู่

“สวัสดีครับคุณลุง”

“สวัสดีครับ เอก” ฉันกล่าวทักเขา

ในที่สุด ฉันก็มาถึง กรุงเทพฯ แล้ว

ไปเที่ยวสวนสัตว์ดุสิต

พอรถจอด ฉันก็หิ้วกระเป๋าใบน้อยๆ ของฉันกับชะลอมลูกตาล ซึ่งแม่ฝากมาให้บ้างแล้ว ลงจากรถ เอกตรงเข้ามาจับชะลอม แล้วถามว่า “ดีใจไหมที่จะได้ไปเที่ยวด้วยกัน” ฉันยิ้มและพยักหน้าแทนคำตอบ

ฉันวางกระเป๋าลงแล้วไหว้ลุงชัย ลุงชัยกอดฉัน และถามว่า ทุกคนทางบ้านสบายดีหรือ ชมพู่และลำดวนอยากมาด้วยไหม ฉันตอบว่า ทุกคนสบายดี ลำดวนอยากมากที่สุดในที่สุด ลุงชัยหัวเราะชอบใจแล้วก็พาฉันขึ้นรถรางต่อไปบ้าน

ระหว่างทาง ลุงชัยพูดขึ้นว่า อีกตั้งกว่า ๑๐ วัน เราจึงจะไปเที่ยวต่างจังหวัดกัน เอกควรจะพาฉันไปเที่ยวในกรุงเทพฯ ให้ทั่วเสียก่อน แล้วหันไปพูดกับเอกว่า “เอก ลูกกิตจะพาแซมไปเที่ยวที่ไหนก่อนดีพรุ่งนี้” “สวนสัตว์ครับ” เอกตอบทันที แล้วหันมาพูดพลางยักคิ้วกับฉันว่า “ไปดูยี่ราฟลอสสูงเท่าหลังคาบ้าน ไปดูเจ้าโจกับเจ้าจิม เล่นดนตรี จะไปไหม” “ไปซิ” ฉันรีบตอบ เพราะนึกถึงรูปเข็มแป้นสีสองตัว คือเจ้าจิมกำลังขับรถยนต์ และเจ้าโจแต่งตัวโก้ นุ่งกางเกงสามส่วน ใส่เสื้อชิปรูด ใส่หมวกจ็อกกี้ จักรยาน ในหนังสือเรื่องสวนสัตว์ดุสิตของนายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล ลุงชัยยิ้มและพูดว่า

“ลุงไม่แปลกใจเลยที่เอกเลือกพาหลานไปที่นั่นก่อน และลุง

คิดว่าคงจะพากันไปที่นั่นอีกหลายต่อหลายครั้ง จนนับไม่ถ้วนเสียอีก”

แล้วลุงชัชพูดต่อไปว่า “ไปเที่ยวที่นั่นสนุกเพลิดเพลินดี แต่ต้องปฏิบัติตามระเบียบของเขา เพื่อความปลอดภัยของเราเอง อย่าเหยยสัตว์ให้มันโกรธ อย่าปั่นป่ายขอบบ่อ หรือมุดลงไปในที่ซึ่งเขากั้นไว้ และสัตว์บางชนิดเขาห้ามบ่อนอาหาร ก็อย่าไปบ่อนเข้าและยังกำชับเอกไม่ให้พาฉันไปเล่นเรือ หรือเล่นกีฬาในน้ำ เพราะไม่แน่ใจว่าฉันจะว่ายน้ำเก่งสักเท่าใด ความจริงฉันว่ายน้ำได้เก่งทีเดียว แต่ฉันยังไม่เคยแสดงฝีมือให้ลุงชัชเห็นฉันจึงขี้มเฉยเสีย

เช้าวันรุ่งขึ้น พอรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้ว เราก็ก็นไปกราบลาลุงและป้า ลุงชัชกำชับเอกให้พาฉันเดินถนนดี ๆ เหลียวซ้ายแลขวาให้แน่ใจว่าไม่มีรถผ่านมาแล้วจึงข้ามถนน ป้าก็กำชับว่าอย่ากลับให้บ้ายนัก ให้กลับไปรับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน และห้ามไม่ให้ช่ออะไรรับประทาน นอกจากผลไม้สด เอกรับคำแล้วก็พาฉันออกจากบ้านไป

บ้านของลุงชัชอยู่ตรงมุมสี่แยกถนนราชวิถี ตัดกับถนนพระราม ๕ เราออกจากบ้านเดินไปตามถนนพระราม ๕ ไม่ถึง ๕ นาที ก็เห็นประตูเหล็กเปิดกว้างอยู่ ๒ บานทางขวามือ เขาก็เงินส่งให้ชายแต่งเครื่องแบบสีทากี้ แล้วพูดว่า “เด็ก ๒ คนครับ” ฉันสงสัยจึงกระซิบถามว่า “เฮ้ยต้องเสียเงินด้วยหรือ” เอกยังไม่ทันจะตอบ ชายคนนั้นขมและพูดว่า “เงินนี่เอาไปช่วยค่าเลี้ยงสัตว์ครับ” เอกรับบัตรผ่านประตูไป แล้วกระซิบบอกฉันว่า “นักเรียนเสียครึ่งราคา ถ้ามากับครูทาง

โรงเรียนไม่ต้องเสียเลย” พอดีถึงหน้าประตูเขาก็ส่งบัตรให้คนเฝ้าประตู

ขณะนั้นมีคนเดินเข้าออกประตูไม่ขาดสาย บ้างอุ้มลูกจูงหลาน บ้างเป็นหมูนักเรียน บ้างเป็นคู่หนุ่มสาว บ้างเป็นคนแก่ เราเดินเข้าประตูไป พอดีเอกมองเห็นทะเบียนและหาญ เพื่อนนักเรียนของเขาเดินเข้าประตูไปก่อน เขาจึงจูงมือฉันวิ่งไปหา และแนะนำฉันให้รู้จัก เรา ๕ คน ก็เดินเข้าไปด้วยกัน

พอเข้าบริเวณสวนสัตว์ดุสิต ฉันรู้สึกว้าวุ่นใจจริง มีต้นไม้ใหญ่ปลูกให้ร่มเงาอยู่โดยทั่วไป มีสระน้ำใหญ่ใสสะอาด ตามขอบสระมีม้าหันตงอยู่เป็นระยะ ๆ ดูเหมือนไม่มีตัวใดวางอยู่เลย ล้วนแต่มีคนนั่งพักผ่อนหย่อนใจอย่างเป็นสุข ตามองดูคนพายเรือเล่น ดูเด็กขี่จักรยาน ดูเด็กขั้รถยนต์ ดูภาพอันงดงามซึ่งอยู่ตรงหน้า หูก็ฟังเพลงซึ่งกระจายเสียงมาตามกระแสลมเบา ๆ ปากก็พูดคุยกันอยู่ตลอดเวลา หาญชี้ให้ฉันดูตึกตรงหน้า และเล่าประวัติก่อนข้างจะยึดยาว แต่ฉันมีวสันตใจกับจักรยานและรถยนต์เสีย จึงจำได้แต่เพียงว่า เดิมเรียกว่าพระที่นั่งอนันตสมาคม เดียวนี้ใช้เป็นสภามุแทนราษฎร

เอกจจะรู้ใจฉัน จับมือฉันแล้วพูดว่า “วันนี้เราไปดูสัตว์กันก่อนเกิด วันหลังมากับพ่อก็คงจะได้เล่น” แล้วจูงมือหาญออกข้างหนึ่งกลับหลังหันเดินไป ฉันก็จูงมือทะเบียนอีกข้างหนึ่ง เราเดินกันเป็นแพทเดียว

พอเข้าไปในอาคารตึกชั้นเดียวหลังหนึ่ง ฉันทะงัก ดึงมือ
 เือกและทะนงไว้ เพราะเห็นสัตว์ฝูงหนึ่งอยู่ตรงหน้า เสือตัวหนึ่งกำลัง
 อ้าปากแลบลิ้นจ้องดูเรา และข้าง ๆ มันมีเสืออีกตัวหนึ่งกำลังกระโดด
 ลงจากเนินเขา ตามันช้อนจ้องดูเราอย่างน่ากลัว รอบ ๆ สัตว์ ๒ ตัว
 มีสัตว์สี่เท้าอีกหลายชนิด รวมทั้งหมูป่า ๒ ขา ถืออะไรอยู่ เสียง
 เด็กชายคนหนึ่งร้อง “พ่อ อู่ม อู่ม” พ่ออู่มเขาชน แล้วพูดว่า “มัน
 ไม่กัดดอกลูก” ฉันทิ้งกลายมือจากเือกและหาญ เพื่อน ๆ ต่างหันมา
 ดูฉัน และอมยิ้ม เือกจึงมือฉันให้เดินใกล้เข้าไปอีก “พุทโธ ไม่ใช่
 สัตว์เป็น ๆ ดอก” ฉันรำพึงกับตัวเอง และพอดูมองเห็นตัวหนังสือที่
 เขียนไว้ข้าง ๆ สัตว์เหล่านั้นแต่ละตัวว่า “เสือโคร่ง สิงห์โตภูเขา อี
 เก้ง เสือปลา หมูป่า วัวแดง เสือไฟดำ สมเสร็จ” เือกหันมาบอก
 ฉันว่า เมื่อสัตว์เหล่านั้นตายแล้ว เขาก็กลายร่างมันออกไปฟอกยา
 เพื่อรักษาหนังและขนมันไว้ ส่วนตัวโตใส่ถุงหนังไป แล้วปั้นหุ่น
 สัตว์ให้เหมือนของจริง แล้วจึงเอาหนังหุ้มอีกที ฉันทอยโล่งใจหาย
 กลัว และนึกชมว่าใครหนอช่างทำจริง มองดูเหมือนสัตว์เป็น ๆ เรา
 สักคนพากันเดินดูสัตว์รอบ ๆ หอ สัตว์ทุกตัวมีกริยาท่าทางเหมือน
 สัตว์เป็น ๆ เช่น ชนกำลังโหนกิ่งไม้ด้วยมือและเท้าซ้ายและมือขวา
 ถือกกล้วย จิงโจ้ยืน ๒ ขา ใช้หางยันพื้น สิงห์โตกำลังแยกเขี้ยวเหมือน
 ทำการาม แมวดาวหน้าตาเหมือนแมวแต่มีจุดเหมือนเสือดาว น่ารักดี

สัตว์จำพวก ๒ เท้า ก็จัดไว้บนหิ้งและโต๊ะอีกมากมาย ทุกตัว
 มีสัวยสดเหมือนของจริง ฉันทักชอบนกแก้วไน้ร่ามากที่สุด เพราะ

มีขนตรงคอสีเขียว และตรงตัวสีแดงตัดกันดี แต่พอเดินไปถึงนก
แก้วมากอด กลับเห็นว่า เจ้าน้อยกว่า เพราะตัวโตกว่า และมีขน
มากสีกว่า นกกระทงฉันก็ชอบ ปากของมันยาวเกือบครึ่งเมตร สีส้ม
พู่แกมสีส้ม มีจุดดำ ๆ เรียงอยู่เป็นแถวตรงข้างปาก รวากับว่าใคร
ข้างไปจุดไว้ หาญบอกว่าใต้ปากของมันมีถุงขึงยัดและหดได้ สำหรับ
ซ่อนลูกปลาและลูกกุ้งเป็นอาหาร มันดำน้ำได้เก่งและบินได้สูง ฉัน
นึกอยากให้พี่ชมพู่ และลำดวน ได้มาเห็นนกที่สวยงามเหล่านี้บ้างจริง
และยังนึกอยากได้เสียอย่างนั้นไปไว้บ้านสักตัว ดูซิว่าอึ้งใจและเจ้า
ต่างที่บ้านเห็นเขาจะอย่างไรบ้าง

เอกสะกิดฉันแล้วพูดว่า “เราไปดูสัตว์เป็น ๆ กันดีกว่า” เรา
พากันเดินออกจากอาคารนั้นเลี้ยวขวาไป ฉันมองเห็นลวดตาข่ายสูง
ล้วยาวเหยียดแต่ไกล และมีทางเท้าขนานไปกับลวดตาข่ายนั้น ทะนง
เข้าไปที่นั่น แล้วพูดว่า “ในกรงที่หนึ่งนั้นเป็นกรงกว้าง” ฉันรีบวิ่งออก
หน้าไปก่อน เห็นกรงหลายตัวนอนจมโคลนอยู่ บางตัวก็มีเขาทู่ ๆ
สั้น ๆ ที่จริงรูปร่างและสีขนของกรงก็ดูคล้ายกับเจ้าต่างที่บ้าน ผิด
กันแต่กรงสูงกว่าและบางตัวมีเขาด้วยเท่านั้น ฉันอ่านคำอธิบายที่หน้า
กรงว่า “กรง มีในประเทศไทย อินโดจีน และมะลายู มันชอบ
ออกหากินเวลากลางคืน มันชอบกินหญ้า ใบไม้ และผลไม้ และ
ชอบนอนปลัก ตัวผู้เปลี่ยนเขาบ่อยครั้ง” ฉันแปลกใจที่เห็นนกพิราบ
กำลังจิกกินอะไรอยู่ในกรงนั้นด้วยหลายสิบตัว จึงถามกันว่า เขาเลี้ยง

นกพิราบไว้ในกรงนั้นด้วยหรือ เอกอธิบายว่า “นกพิราบมันไม่ได้อยู่ในนั้น มันเข้าไปช่วยกินอาหารที่เหลือจากกวางและเมล็ดพืชในนั้น โดยเหตุนี้จึงนับว่านกเป็นประโยชน์แก่สัตว์และคน” “พืช นก สัตว์ และคน ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน” หาญพูดต่อ ฉันฟังดูก็พลอยเห็นด้วย แล้วเขาชี้ให้ดูกรงนกพิราบซึ่งอยู่ตรงข้าม ฉันนึกชอบกรงนกอย่างนั้นมาก เพราะมันไม่เปลืองที่ และนกอยู่รวมกันได้เป็นจำนวนมาก แต่เมื่อมานึกถึงเปลือกมะพร้าวหาวที่แม่แขวนไว้ที่ชายคาบ้านให้นกกระจอกอาศัย มันขนฟางขนหญ้ามาใส่ไว้ มันก็อยู่ได้สบายดีเหมือนกัน

“มาดูกวางดาวนี้เเนะ” เสียงตะนงตะโกนเรียก เราวิ่งไปหาเขา เขาอ่านคำอธิบายดัง ๆ ว่า “กวางดาว มีในประเทศอินเดีย” เอกพูดว่า “ถูกแล้ว” แล้วหันมาบอกฉันว่า “แหม ดูสิ กวางพวกนี้เป็นลูกหลานของกวางที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ทรงได้มาจากประเทศอินเดีย” ฉันสังเกตว่าตามตัวของมันเป็นจุดสีเหลืองอ่อนคล้ายดาว ด้วยเหตุนี้กระมังเขาจึงเรียกมันว่า กวางดาว

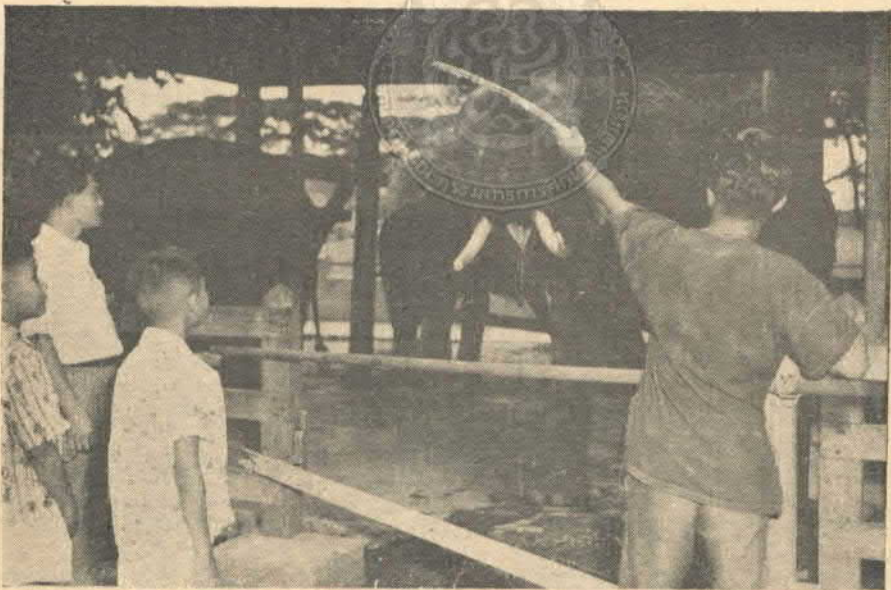
พอถึงกรงถัดไป ฉันร้องขึ้นด้วยความแปลกใจ “โอโฮ นกกระจอกเทศ ทำไมตัวใหญ่อย่างนี้ คอก็ยาว ฉันเคยเห็นในรูปไม่ว่าว่ามันจะใหญ่อย่างนี้เลย” เอกพูดว่า “มันเป็นนกที่ใหญ่ที่สุดในโลก” แล้วเขาหันไปอ่านคำอธิบายว่า “มีอยู่ในทวีปแอฟริกา” ขณะนั้นมีชายคนหนึ่งคอยจะถ่ายรูปมัน แต่ถ่ายไม่ได้สักที เพราะมันวิ่งไปวิ่งมาสุดทางโน้นสุดทางนี้ ชูคอโยกไปโยกมาอีก ๒ ตัว มองดูเหมือน

เราเดินกันต่อไป ฉันได้ยินเสียงหาญร้อง “อี อี” แล้วมองเข้าไปในกรงทางขวามือ ฉันจึงมองตามเข้าไปบ้าง ก็เห็นสัตว์สี่เท้าตัวหนึ่งเดินขว่นเวียนอยู่ในนั้น ร้อง “อี อี” เหมือนเสียงที่หาญร้อง ฉันมองเห็นคำอธิบายว่า “เลี้ยงผา ชอบอยู่ตามเขาสูง เทาดี วิ่งตามหินได้คล่อง ชอบหากินตามไหล่เขา ชอบนอนตามหินผาที่พอหลบแดดหลบฝนได้ มีอยู่ทั่วไปในประเทศไทย” หาญพูดขึ้นว่า “ดูซิ เขาช่างสร้างที่อยู่ให้มันเหมือนธรรมชาติจัง ให้มันไหล่เขาให้มันวิ่ง มีหินผาให้มันหลบแดดหลบฝนได้ มีน้ำพุให้มันดื่มได้สบาย” ฉันจึงเล่าให้เขาฟังว่า ฉันเคยอ่านพบว่า ในต่างประเทศเขาหาป่าและภูเขาซึ่งมีบริเวณกว้างขวาง สำหรับให้สัตว์อยู่ เพื่อให้มันรู้สึกเหมือนว่าอยู่ในป่าจริง ๆ ตามธรรมชาติของมัน แล้วเขาออกกฎหมายห้ามยิงสัตว์เพื่อสงวนพันธุ์สัตว์ ทะนงก็เอ่ยขึ้นว่า “มีน้ำเล่า คุณอาหมอบุญส่งจึงบ่นักหนาอยากให้บ้านเมืองเรออกกฎหมายอย่างนั้นบ้าง” ทุกคนพากันหัวเราะชอบใจ

เอกเดือนให้เราเดินต่อไป เราแปลกใจที่เห็นคนมุงดูอะไรอยู่ข้างหน้า หาญบอกว่าเขามุงดูช้างกัน เราจึงรีบวิ่งไป จ้องอย่างหาญว่าที่นั่นเป็นโรงช้าง มีช้างอยู่ ๔ เชือก ตัวใหญ่ที่สุดเป็นช้างพลาย อีก ๓ ตัวรองลงมา เป็นช้างพังตัวหนึ่ง นอกจากนั้นเป็นช้างพลาย มีชายคนหนึ่งแต่งตัวสักรมท่า ขนฟ่อนหมามาให้มัน และมีชายอีกคนหนึ่งแต่งตัวเครื่องแบบสักกั ชิงภายหลังเราทราบว่าเป็นหัวหน้าแผนก

บำรุงสัตว์ กำลังยื่นอ้อยให้ช้างพลายตัวเล็กอยู่ เขาบอกให้มันไหว
 มันก็ชูวงขน ๆ ลง ๆ เหมือนทำไหว พอเขาส่งอ้อยให้ มันก็
 เองวงรับแล้วมันเข้าปาก พอมันกินหมดแล้ว เขาก็บอกให้มัน
 คุกเข่าลง มันก็ย่อเท้าน้ำตาสองต๋าลง เด็กชายคนหนึ่งตะโกนขึ้นว่า
 “พ่อครับ ช้างทำไมมันรู้” ชายคนนั้นยิ้มและพูดว่า “รู้ซิหนู สัตว์
 โดยมาก ถ้าเราเลี้ยงมาแต่เล็ก มันเข้าใจเราทั้งนั้น เราหัดมันได้ หัด
 ให้มันรู้ชื่อของมันก็ได้ ดูนะหนู แล้วเขาก็เรียก “สุรินทร์” ช้าง
 พลายตัวนั้นก็หยุดกินและหันมาทางเขา ชูวงขน ๆ ลง ๆ เขาก็ส่ง
 อ้อยให้ เขาเรียก “กำพร้า” ช้างพลายอีกตัวหนึ่งก็หันมา เขาก็ส่ง
 อ้อยให้ เขาพูดว่า “ช้างตัวนั้นหลงพ่อแม่ข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาใน
 ประเทศไทย ตั้งแต่ยังเล็ก ชาวบ้านจับได้ จึงน้อมเกล้าฯ ถวายพระ
 เจ้าอยู่หัว เมื่อคราวเสด็จประพาสภาคอีสาน” แล้วเขาเรียก “พลาย
 แก้ว” ช้างตัวนั้นก็หันมา แล้วชูวงขน ๆ ลง ๆ เขาส่งอ้อยให้มัน
 พลายเล่าว่า พลายแก้วขณะนี้อายุได้ ๔๕ ปีแล้ว เพิ่งได้มาจากเขียงตุง
 เมื่อเร็ว ๆ นี้ เดิมเป็นช้างทรงของเจ้าฟ้าเขียงตุง แต่เมื่อท่านมรณ
 ายตรัสไว้ ท่านก็ให้มันลากขงแทน ผู้อำนวยการสวนสัตว์เห็นว่ารูปร่าง
 ของมันได้ส่วนศักดิ์ จึงชอมา แล้วชายคนนั้นก็หันไปทางเด็กชาย
 คนนั้นแล้วพูดว่า “เห็นไหมหนู ช้างมันรู้จักชื่อของมันทุกตัว ไม่ใช่
 แต่ช้างดอกที่เขาใจภาษาคน สัตว์อื่น ๆ เช่น เสือ หรือ หมูควาย”
 พลายชไปทักทรงช้างหลังเขา “เราก็คัดมันได้ ถ้าเราเลี้ยงมันตั้งแต่เล็ก”
 เขาเล่าต่อไปว่า เมื่อ ๓ ปีก่อนนี้ สวนสัตว์ได้หมควายตัวผู้มาตัวหนึ่ง

ตัวมันเล็กมาก จึงตั้งชื่อนั้นว่า “เจ้าเล็ก” เขาสอนให้มันนั่ง ให้มัน
 ขึ้น ให้มันเดินรำ ให้มันไหว มันทำได้ทั้งนั้น เสือกเหมือนนกกัน ได้
 มาจากจังหวัดอุบลตัวหนึ่ง ตัวเล็กนิดเดียว เป็นตัวเมีย จึงตั้งชื่อนั้น
 ว่า “แม่อุบล” พอคนเลี้ยงเข้าไป มันชอบเคล้าแข้งเคล้าขา เชื่อง
 เหมือนแมว “แต่กับคนแปลกหน้าไม่ได้ล่ะ” เขาพูดเสียงดัง “มัน
 โกรธนักถ้าใครไปเหย้ามัน ข้างก็เหมือนนกกัน ฉะนั้นเขาจึงติดประกาศ
 ไว้ตามคอกและกรงสัตว์ว่า “อย่าเหย้าสัตว์ อาจเป็นอันตรายได้”
 แล้วเขาก็เอาไม้เขี่ยฟ่อนหญ้าให้ข้างกินต่อไป

หาญเล่าต่อไปว่า ทุกเช้าวันอาทิตย์ คนเลี้ยงช้างเอาช้าง ๒ เชือก ออกให้คนเข้าขี่เล่น เขาแต่งตัวให้มันสวยทีเดียว มีผ้าคลุมหลังและมีกบอย่างสวยงาม ที่ข้อเท้าทั้งสองปลอกข้อเท้าด้วย คนเลี้ยงก็แต่งตัวอย่างคนเลี้ยงช้างสมัยโบราณน่าดูมาก เขาบอกว่าเขาชอบขี่ช้าง มันเดินขยับ ๆ ดี ฉะนั้นก็อยากลองขี่บ้าง พอได้เอกสะกิดให้เดินต่อไป

เราเดินต่อไปถึงกรงขมิ้นแป้นซี มีอยู่ด้วยกัน ๒ กรง แต่นั่นมองไม่เห็นเจ้าจิมหรือโจแต่สักตัวเดียว หาญออกความเห็นว่ “ถ้ามันจะกำลังนอนหลับอยู่ในห้องกระมัง ถึงเวลาอาหารกลางวันมันจึงจะออกมา” เด็กชายคนหนึ่งไ้ยินเราพูดกัน จึงเอ่ยขึ้นว่า “จริงครับ โจนอนหลับอยู่ในนั้น” แล้วชี้ไปที่กรงซึ่งมีห้องอยู่ชั้นบน “แต่จิมและเจน สัตว์แพทย์มาตรวจเมื่อกี้ บอกว่าป่วยเป็นไข จึงเอาไปรักษาข้างใน” ฉะนั้นก็เสียดายจริงที่ไม่เห็นมัน แต่เอกปลอบใจว่าวันหลังก็คงได้เห็น

หาญและทะนงขอแยกจากเราที่นั่นว่าจะไปเข้าจักรยานขี่เล่น แต่เอกบอกว่า อยากให้ฉันไปดูที่เข้าจักรยานด้วย เราจึงเดินต่อไปด้วยกันอีก

ตามทางที่เดินไปฉันสังเกตเห็นสิ่งที่น่าสนใจหลายอย่าง เป็นต้นว่าดอกไม้สีต่าง ๆ ปลูกไว้สวยงาม บางแปลงที่เพิ่งปลูกใหม่ก็มีแมงก้นแดด สนาทไม้ตัดเรียบ ทางเดินสะอาด มีถังสำหรับทิ้งขยะอยู่ทั่วไป มีป้ายเขียนว่า “โปรดอย่าเด็ดดอกไม้” “โปรดอย่าเดินลัด

สนาม” อยู่เป็นแห่ง ๆ ฉันชอบดูต้นข่อยที่เขาตัดเป็นรูปต่าง ๆ ขลิบไว้เรียบ เป็นต้นว่า รูปเทวดา รูปสัตว์ และรูปตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ ทำท่าต่าง ๆ และตามโคนต้นไม้ใหญ่ ๆ ก็มีขอบอกไว้เป็นส่วนมาก

เราเดินมาถึงวงกลมใหญ่ ทางด้านซ้ายเป็นสนามเด็กเล่น ซึ่งมีเครื่องเล่นหลายอย่าง แต่ฉันไม่สนใจนัก มาสนใจทางขวามากกว่า มีจักรยาน ๒ ล้อ ๓ ล้อ รถถีบ และรถแข่ง จอดอยู่เป็นแถว ๆ มีโรงรถยนตร์เตี้ย ๆ สูงไม่เกินศีรษะของฉัน และมีรถจอดอยู่หลายคัน ข้างหน้าโรงรถมีคอกสำหรับขอบัตรเข้ารถ มีเจ้าหน้าที่ยืนอยู่ในนั้นคนหนึ่ง ข้างหน้าคอกนั้น เขียนบอกอัตราค่าเข้ารถไว้ หาญกับทะนงบอกลาเราแล้วก็วิ่งไปที่ชายคนนั้น เอกดูจะกลัวว่าฉันจะวิ่งตามไปด้วย จึงจับมือฉันและพูดว่า “แหม วันหลังเรามาขี่รถกัน วันนั้นเรารีบเดินทางลัดไปออกประตูโน้นดีกว่า เดี่ยวจะไม่ทันเวลาอาหารกลางวัน” ฉันก็เดินไปกับเขาอย่างว่าง่าย เราเดินผ่านจระเข้ เต่า เม่น นาก และสิงห์โตทะเล แม้จะได้ยินเสียงสิงห์โตทะเลร้องดัง “อ๊อบ อ๊อบ” ฉันก็ไม่ได้หยุดดู เพียงเดินผ่านไป ดูไป แต่พอถึงกรงงฉันอดหยุดดูไม่ได้ “โอโฮ ” ฉันร้องขึ้น “ทำไมตัวมันจึงโตเช่นนั้น ไม่รู้ว่าตัวมันอยู่บนต้นไม้แห่งต้นเดียวกัน” ฉันลองนับหัวมันดู ตั้ง ๗ ตัวด้วยกัน ตัวหนึ่งกำลังเลื้อยขึ้นต้นไม้อย่างเชื่องช้า “ดูเวลามันเลื้อยขึ้น น่าดูจริง” หญิงคนหนึ่งพูดขึ้น เอกกระซิบบอกฉันว่า “เราไปดูกันที่สถานเสาวภาวันหลังดีกว่า ที่นั่นมีหลายอย่าง และดูเขารีดพิษด้วยนมแม่มดงูเหลือมอย่างเดียวกัน” ฉันจำใจต้องจากไป

พอผ่านกรงเสือ ฉันเห็นเสือนอนหมอบนั่งอยู่ ฉันไม่กล้าเดินเข้าไปใกล้มัน และไม่สนใจว่าตัวไหนชื่อ “แม่อบล” แต่พอมาถึงกรงลิง ฉันอดไม่ได้ต้องหยุดดู ลิงสี่ ตรงกันข้ามกับเสือ อยู่ไม่สุขเลย บ้างก็เดินไปเดินมา บ้างก็บินป้ายตาข่ายกรง บ้างก็โหนต้นไม้ ลิงมีอยู่ด้วยกัน ๔ กรง มีคำอธิบายเขียนไว้ที่หน้ากรงว่า “ลิงวอก เขาเอามาหัดละครลิง ลิงกัง ชาวปักข์ได้ไขขันท่าเก็บมะพร้าวเก่งนัก ลิงแสม ชุกชนและดำน้ำเก่ง และ ลิงเสนมที่สังเกตุง่าย คือหน้าและก้นสีแดง และมีหางสั้น มีเฉพาะทางปักข์ใต้เท่านั้น” คนมุงดูลิงเสนมากกว่าลิงอื่น บางคนก็ให้ผลไม้มัน ในกรงนี้มีลิงแม่ลูกอ่อนอยู่คู่หนึ่ง ลูกตัวสีน้ำตาลแกมเหลือง ตัวตัวยังไม่มีสีแดงตรงไหนเลย มันแสนจะซน บินป้ายอยู่ตลอดเวลา คราวหนึ่ง มันบนลวดตาข่ายขึ้นไป พลัดตกลงมาร้องดัง “เจ๊ยก—เจ๊ยก” แม่ตรงเข้าไปอุ้ม แล้วให้เกาะที่หน้าท้อง เดิน ๔ ต้นเอาลูกเข้าไปเก็บไว้ในห้องเจ้าลูกน้อยไม่เช็ด ออกมาใหม่ แล้วบินขึ้นไปอีก ขึ้นไปนั่งให้เพื่อนของแม่ที่อยู่ในการกักไปยื่นมือมาเกาะท้องให้อย่างสบาย แม่ นั่งคอยอยู่ข้างล่าง ครั้นเห็นว่านานนัก ก็ขึ้นไปคว้าเอาลงมา แล้วอุ้มใส่ตักให้กินนม มองดูเหมือนคน ฉันจึงต้องคำกลอนของสุนทรภู่ในนิราศเมืองเพชรว่า

“โอ้พ่อแม่แต่ชั้นลิงไม่ทิ้งบุตร
เพราะแสนสุดแสนหาบิจาเอ๋ย
ที่ลูกอ่อนบื้อนอนมนั่งชมเชย
กระไรเลยเห็นน่าเอ็นดู”

“พอที่ แซ่ม พอที่” เอกพูด “หยุดเป็นเจ้าบทเจ้ากลอนกัน
เสียที เรากลับบ้านไปกินข้าวกันดีกว่า วันหลังค่อยมาคุยราฟ และ
ชิมแปนซีกันใหม่” ว่าแล้วก็จูงมือฉันเลี้ยวออกประตูสวนสัตว์ไป.

คำยาก

พระมาลา	แปลว่า	หมวก	ใช้สำหรับเจ้านาย
น้อมเกล้า ฯ ถวาย	,,	มอบให้	อ่านว่า น้อมเกล้า น้อม กระหม่อมถวาย ใช้ เฉพาะพระเจ้าแผ่นดิน
เสด็จประพาส	,,	เที่ยวไป	ใช้สำหรับเจ้านาย
ข้างทรง	,,	ข้างที่เจ้านายใช้เป็นประจำ	
เมืองเชียงตุง	,,	เป็นเมืองหนึ่งในประเทศพม่า	อยู่
		ตอนเหนือของประเทศไทย	

เราไปดงที่สถานเสาวภา

เย็นวันหนึ่ง ขณะที่นั่งเล่นกันอยู่ที่สนามหน้าบ้าน เอกแนะว่า
ฉันควรไปเที่ยวที่สถานเสาวภา และคุยที่เขาเลี้ยงไว้ ฉันตกลงทันที
และพูดว่า “ดีซ เอ ฉันอยากไปมานานแล้ว ตั้งแต่ก่อนได้รับจด
หมายลงชัยด้วยซ้ำ พ่อเคยบอกเราว่า คนที่ลูกกุ๊กัด จะต้องรับผิดชอบ
เซรุ่มทันที สถานเสาวภาอยู่ที่ไหน ไกลจากบ้านเรามากไหม เอก ”
เอกบอกว่า สถานเสาวภาอยู่ที่ถนนพระรามสี่ ตรงที่ตัดกับถนนสนาม
ม้า ไม่ไกลจากบ้านเรามากนัก

เราตกลงจะไปดูที่สถานเสาวภาในวันรุ่งขึ้น วันนั้นเป็นวันที่

รัตพิษงูเห่า

เขารัดพิงูให้คันคู้ คันวั้นนั้นฉันตื่นเต้นมาก ไม่เข้าใจว่าเขาจับงูและ
รัดพิงูได้อย่างไร ไม่กลัวว่ามันจะกัดเอาหรือ

เช้าวันรุ่งขึ้น ฉันตื่นแต่เช้ามาก ตังแต่ยังมุกขมัวอยู่ ทุกคน
ยังไม่ตื่น ฉันไม่อยากลุกจากที่นอน เพราะกลัวว่า เอ็ก ลุงชัย และ
ป้าแฉล้มจะพลอยตื่นแต่เช้าไปด้วย ฉันเลยนอนคิดถึงเรื่องงูต่อไป
จนสว่าง

เมื่อเอ็กและใครๆ ตื่นแล้ว ฉันลุกจากเตียง อาบน้ำและแต่ง
ตัว เรากินข้าวเช้าพร้อมกัน ทั้งลุงชัยและป้าแฉล้มด้วย เรากุยกั๊ก
ถึงสถานเสาวภา ตอนหนึ่งลุงชัยพูดกันว่า “เอ็ก คงจำทางไปสถาน
เสาวภาได้ดี เคยไปมาหลายหนแล้วใช่ไหม ” เอ็กตอบว่า “ครับ
ผมจำได้ เราขึ้นรถราง หรือรถเมล์ไปได้ ถ้าเราขึ้นรถรางที่ผ่านหน้า
บ้าน เราจะต้องเปลี่ยนรถและต่อรถอีกสายหนึ่ง ที่เล่นผ่านหน้า
สถานเสาวภา แต่ถ้าเราขึ้นรถเมล์ เราไม่ต้องต่อรถ แต่จะต้องเดิน
ต่อเล็กน้อย” ฉันพูดว่า “ฉันชอบเดินมากกว่า ไปรถเมล์กันเถอะ
เอ็ก”

เช้าวันรถเมล์ไม่ค่อยแน่น เอ็กและฉันได้นั่งด้วยกัน เราเสีย
ค่ารถคนละแปดสิบสตางค์ รถเล่นมาตามถนนเพชรบุรี ถนนสายนี้
กว้างมาก กว้างกว่าถนนทุกสายที่เราไปในนครปฐม ถนนในกรุงเทพฯ
จะต้องกว้าง เพราะมีรถมากมายเหลือเกิน นับเป็นพันๆ หมื่นๆ หนึ่ไปทาง
ไหนก็เห็นแต่รถ รถ รถ รถ มีรถดังหลายแถว เล่นขานกันกับรถ
เรา ทั้งรถใหญ่และรถเล็ก ทั้งสามล้อและสองล้อ มิน่าเล่า ทั้งลุงชัย

และบ้านแล่มส่งแล้วส่งอีกว่า “เวลาเดินและข้ามถนน คุณก็นให้ดื่มนะ ทั้งเอ็กและแหม่ม” ดูเหมือนรถดั่งหกคัน จะเล่นเรียงกันได้บนถนนนั้น ฉันทลองนับช่องถนนที่เขาตีเส้นและยังไม่ได้ตีเส้นไว้ ที่สร้างเสร็จแล้วและที่ยังกำลังสร้าง หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า หก จริงๆ ครัวบนถนนสายนั้นจะมีหกช่องด้วยกัน ฉันทันหันไปทางเอ็กและพูดว่า “เอ็กรู้ไหม ถนนสายนี้ รถจะเล่นเรียงกันได้ดั่งหกคัน” เอ็กตอบว่า “จริงแหม่ม ถนนสายนี้กว้างมาก เขาพ่วงขายออกเมื่อเร็วๆ นี้เอง ก่อนนั้นมันคลองอยู่ข้างหนึ่ง และมีต้นไม้ทั้งสองข้าง เห็นต้นไม้เล็กๆ ที่เขาพ่วงปลูกใหม่โน้น ไหม แหม่ม” ฉันทันตอบว่า “จริงซี ต้นยังเล็กเหลือเกิน ถ้าคนข้างเคียงช่วยกันดูแล และรดน้ำต้นไม้หน้าบ้านของตน คนละต้นสองต้น ไม่ช้าก็คงจะโต ทำให้ถนนหน้าบ้านร่มเย็นขึ้นมาก”

รถเลี้ยวไปตามถนนหลายสาย บางสายมีต้นไม้อยู่ทั้งสองข้างร่มเย็นสบายและสวยงามมากด้วย

เอ็กบอกว่า เราจะลงที่ป้ายจอดรถมณีสนามมาที่ติดกับถนนพระรามสี่ แต่เราจะต้องบอกเด็กกระเป๋าก่อนที่เราจะถึงป้ายจอดรถ เด็กกระเป๋าคงจะต้องบอกคนขับต่อไป

ฉันทันเห็นเด็กกระเป๋าทํางานหลายอย่างจริงๆ ขายตัว เก็บและทอนสตางค์ ทั้งคอยบอกให้รถหยุด และเล่น เวลาขับและส่งคนโดยสารแล้วด้วย ฉันทันคิดว่า ถ้ามีกระดิ่ง ให้คนโดยสารบอกคนขับรถได้เอง อย่างในรถรางและรถเมล์ สายอื่นๆ บางสาย ก็จะมีสะตอกชนมาก

เราลงจากรถ แล้วเดินมาตามถนนพระรามสี่ ประมาณห้านาที
ก็ถึงสถานเสาวภา เราเดินผ่านประตูใหญ่ เอนำฉันเดินผ่านตึกใหญ่
หลังหนึ่ง ตรงไปยังบ่อน้ำข้างหลังตึก

ขณะนั้นจนถึงเวลารดพายุ ฉันเห็นคนมุงอยู่รอบบ่อน้ำผู้ใหญ่
และเด็ก ทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย เด็กบางคนแต่งเครื่องแบบโรง
เรียน บางคนแต่งตัวธรรมดา เด็กบางคนเล็กมาก ยังไม่ได้เข้าโรง
เรียนก็มี และหลายคนตัวเท่าๆ กับลำดวน ทำให้ฉันคิดถึงลำดวนมาก
ถ้าได้มาเที่ยวด้วยกันคราวนี้ ฉันคงจะสนุกมากจน แต่ลำดวนคงไม่
อยากดูมากมายอย่างนี้เป็นแน่

ชาวยุโรปและอเมริกันก็มีอยู่หลายคน แทบทุกคนสะพายกล้อง
ถ่ายรูป เอบอกว่า ชาวยุโรปและอเมริกันส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยว
หลายคนมาจากประเทศที่อากาศหนาวจัด และไม่มุง เขาจึงเห็นงูเป็น
ของแปลก และน่าสนใจมาก

บ่อน้ำก่อด้วยซีเมนต์เป็นรูปไข่ มองดูคล้ายๆ บ่อน้ำที่บ้านเรา
ที่นครปฐม แต่ใหญ่กว่ามาก ภายในบ่อแบ่งออกเป็นสามตอน หรือ
จะเรียกว่าสามบ่อเล็กก็ได้ บ่อหนึ่งมุงสามเหลี่ยม บ่อหนึ่งมุงห้า
อีกบ่อหนึ่งมุงจวง ในบ่อมีเกาะเล็กๆ อยู่ตรงกลาง และมีकुलूमอยู่
โดยรอบทุกบ่อ เรามองเห็นงูสามเหลี่ยม และงูเห่าอนขาตพันกัน
อยู่ในอุโมงค์ อุโมงค์หล่อด้วยซีเมนต์ เป็นรูปโค้งเหมือนมะนาวผ่า
ซีก คว้าอยู่เรียงรายบนเกาะ เขาคงให้อุโมงค์นี้เป็นที่ให้อาหารหุบแดด
เอกและฉันยืนดูเพลินอยู่ประเดี๋ยวเดียว ก็เห็นคนหลักร่นมา

ทางเรา หันไปดูเห็นคนสองคน กำลัง ปีนบันไดลงไปในห้องสาม
เหลี่ยม เขาถือขวดนมลงไปด้วยขวดหนึ่ง

เขาเปิดอุโมงค์อันหนึ่งขึ้น ขวดอัดกันแน่น ดุน่าเกลียดน่ากลัว
เขาจับสามเหลี่ยมขึ้น บ่อนนมที่ละตัว อุโมงค์ก็ดูเล็ก ๆ แต่ขวด
พันกันอยู่มากมายหลายตัว ฉันเห็นอะไรมา ๆ ก็อดลองกะจำนวน
และอดนับดูไม่ได้ พอเขาจับขึ้นบ่อนอาหาร ฉันก็นับ หนึ่ง สอง
สาม สี่ ห้า หก เจ็ด แปด เก้า สิบ สิบเอ็ด ในอุโมงค์แรกมี
งูอยู่ตึงสิบเอ็ดตัว พอเขาเริ่มบ่อนงูในอุโมงค์ที่สอง ฉันก็เริ่มนับอีก
อุโมงค์นี้มันงูทั้งเล็กทั้งใหญ่รวมตึงสิบสามตัว

เวลาเขาบ่อนนมใหญ่ คนหนึ่งเป็นคนจับ มือจับคองูไว้และ
เทเหยียบหาง อีกคนหนึ่งใช้หลอดแก้วดูดนมขึ้นจากขวด ใส่
หลอดลงไปในห้อง และปล่อยนมให้ไหลลงไป งูไม่ค่อยจะเต็มใจ
อ้าปากเสียเลย เขาต้องใช้ปลายหลอดแฉะปากให้อ้า ทำให้ฉันคิดถึง
น้องคนเล็ก อืมใจกินยายาก เวลาแม่ให้กินยาอะไร แก้ม้มปากปิด
สนิท แม่และใคร ๆ ต้องช่วยกันพูดอยู่นานกว่าจะยอมกิน

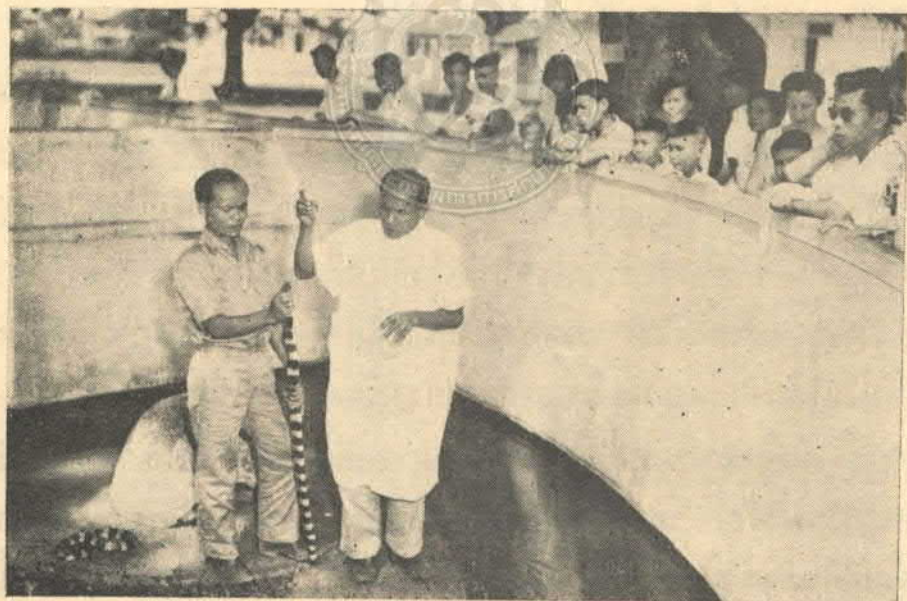
เขาหยอดนมลงในปากงูสามเหลี่ยม ตัวละหลอดแก้วเท่านั้น
แล้วจับมันโยนลงไปในห้อง มันว่ายน้ำน่าน้ำดูมาก บางตัวก็ลอยคออยู่ในคู
บางตัวก็ว่ายกลับขึ้นมาบนเกาะ

ฉันสงสัยเหลือเกินว่า งูดื่มนมเพียงหลอดแก้วเดียวเท่านั้น จะ
อิ่มได้อย่างไร ทั้งลุงชัชยังบอกเราว่า เขาบ่อนอาหารงูเพียงอาทิตย์ละ
ครั้งเท่านั้น

เขาบ่อนนมใหญ่สามเหลี่ยมตัวแล้วตัวเล่า แต่ก็ยังไม่เห็นรีดพืช
สักที ฉันทักสงสัยว่า ลูกช้อยอาจจะเข้าใจผิดเสียแล้ว วันนี้เป็นวัน
บ่อนอาหาร ไม่ใช่วันรีดพืช

ขณะที่เขากำลังบ่อนนมใหญ่ คนดูหลายคนถ่ายรูปไว้คนละ
หลาย ๆ รูป ฉันทักก็ถือกล้องถ่ายรูปบ้างเหลือเกิน ฉันทักได้ถ่ายรูป
กันไปให้พี่ชมพู่และน้อง ๆ ดู พ่อและแม่เคยมาเที่ยวสถานเสาวภาแล้ว
แต่ท่านคงอยากจะได้รูปด้วยเหมือนกัน

เมื่อเขาบ่อนจนนมพร้อมไปครึ่งขวด เขาก็หยุด แต่ยังมีนมสาม
เหลี่ยมอีกสามตัว ที่ยังไม่ได้กิน ไม่ทราบว่าเขาจะบ่อนให้มันวัน
หลัง หรืออย่างไร และเขาจะจำได้อย่างไรว่าตัวไหนบ้างที่ยังไม่ได้

กำลังบ่อนอาหารงูสามเหลี่ยม

บ่อนอาหารวันนี้ ฉันเห็นทุกตัวเหมือนกันหมด นอกจากบางตัวเล็ก
บางตัวก็โต ตัวขนาดเท่าๆ กันก็มีอยู่มาก งูสามเหลี่ยมมีลายสีเทาแก่
สลับเหลืองเป็นปล้องๆ ตลอดตัวเหมือนกันทุกตัว แต่คนเลี้ยงอาจ
จะคุ้นกับงู จนกระทั่งจำได้กระมังว่า ตัวไหนบ้าง เขาบ่อนนมแล้ว
วันนี้ ตัวไหนบ้างเขายังไม่ได้บ่อน แต่จะต้องบ่อนในคราวหน้า

คนดูตงอกตั้งใจจับตาดู ไม่ได้พูดคุยหรือออกความเห็น
เลย นอกจากผู้หญิง ที่ยืนอยู่ข้างๆ เราคนหนึ่ง พูดกับเพื่อนว่า “ถ้า
เราเอาหนึ่งสามเหลี่ยมนี้ ไปทำเข็มขัดหรือกระเป๋าคงจะสวยดี รอง
เท่านี้ก็สวย” ทั้งเอกและฉันอดอมยิ้มไม่ได้ งูสามเหลี่ยมสวยมาก
จริงๆ ด้วย สีเหลืองสดสลับเทาแก่ ขนกันดีเหลือเกิน ฉันก็ยังชอบ
ยิ่งนักอยากได้เข็มขัดเล็กๆ สักเส้นหนึ่ง

ส่วนผู้หญิงอีกคนหนึ่งยืนอยู่ใกล้เราเหมือนกัน ได้ยินเสียงเขา
โยนงูลงไปในน้ำดังต๋อม ร้องว่า “อู๋ ฉันทันทีกลูกตกลงไปแล้ว” แล้ว
หัวเราะเก๊กๆ แม่ชาวตะวันตกอีกคนหนึ่ง ก็มีความรู้สึกคล้ายๆ กัน
ลูกชาย ๒ คนปีนคูดูอยู่บนขอบบ่อ ที่ยื่นลึกลงไปในบ่อ แม่เป็นห่วง
กลัวว่าลูกจะตกลงไป จึงคอยเตือนอยู่ไม่ขาดปากว่า “ขึ้นเร็วๆ อย่า
เดินไปเดินมา” ส่วนเด็กดูเหมือนยิ่งว่าก็ยิ่งดู ยังเดินอยู่ไม่หยุด

คนบ่อนอาหารและผู้ช่วยขนมาจากบ่องูสามเหลี่ยม บินบันได
ลงไปในบ่องูเห่า คนดูก็ย้ายมามุงตรงบ่องูเห่า จนแน่นอัดเยียด เอก
และฉันบังเอิญโชคดี ยืนอยู่ตรงที่มองเห็นได้ถนัดทั้งสองบ่อ ฉันเห็น
คนเลี้ยง ถือขามแก้วลงไปใบบ่อ ขามแก้วนั้นกลม มีเส้นผ่าศูนย์กลาง

กลางประมาณแปดนิ้ว และมีฝาคกรอบด้วย ฉันทันมาพูดกับเธอว่า
“เออ เขาคงจะรักพิงจูเห่าเป็นแน่ จะต้องคอยดูให้ดีๆ”

ในบ่อจูเห่า ดูจะมีงูเต็มไปหมด มองไปทางไหนก็เห็นแต่ งู นัน กิ่ง โน่น กิ่ง ในอู่มองก็มึนนอนขดพันกันแน่น นอกอู่มองก็
กมึงงูเลื้อยอยู่ไปมา บนต้นไม้โพธิ์เล็กๆ บนเกาะก็มีงูค้ำยขึ้นไปแอบซุก
นอนขดพันกันอยู่เป็นกระจุกแน่น ในคูน้ำก็มีงูอยู่หลายตัว งูทุกตัว
ว่าน่าเกลียดมาก บางตัวก็ว่ายน้ำไปทางโน้น บางตัวก็ว่ายมาทางนี้ ส่วน
ทางกันไปมาดูน่าสนุก มองดูงูเล่นน้ำ ฉันทันพลอยรู้สึกเย็นสบายไป
ด้วย เราถามคนเลี้ยงดูภายหลัง เขาบอกว่า ในบ่อจูเห่า มีงูอยู่ทั้ง
หมดประมาณ ๓๐๐ ตัว

งูเห่าทุกตัว ที่ฉันทันเคยเห็นสีเทาแก่เกือบดำ และมีลายดอก
จันทร์ทุกตัว บางตัวมีดอกจันทร์แต่ที่หัว บางตัวมีดอกจันทร์เป็น
ระยะๆ ตลอดตัว แต่ฉันทันยังไม่เคยเห็นงูเห่าสีน้ำตาลอ่อนก่อนข้าง
เหลือง อย่างที่เห็นมอยู่หลายตัวในบ่อน คนเลี้ยงบอกเราภายหลังว่า
เขาเรียกงูเห่าเหล่านี้ว่า งูเห่าเผือก ถึงแม้มิได้ขาวเผือกจริง ที่นคร
ปฐมก็ยังมีงูเห่าเผือกเหมือนกัน เพราะพ่อเคยเห็นแต่คงไม่มีมากนัก

ถ้าคุณ พืช มพู่ และฉันทัน เคยเห็นงูเห่าธรรมดา ตามท้องนา
หลายครั้ง งูเห่าแถบบ้านเราซุกซุนมาก เกือบจะว่าได้ว่า เด็กที่วิ่งอยู่
ตามท้องนา ไม่มีใครที่ไม่เคยเห็นงู ทั้งพ่อและแม่ จึงได้เตือนลูก ๆ
เสมอว่า “เดินมองดูทางให้ดี ๆ อย่าไปเหยียบบ่อจูเห่าเข้า แถบบ้าน
เรามีงูเห่า มากเหลือเกิน”

งูเห่าดูเหมือนจะดุกว่างูสามเหลี่ยมมาก เวลาเขาจะจับ มันชูคอแผ่แม่เบี้ยและชู ฟือ ฟือ ฟือ แต่ทั้งคนเลี้ยงและคนช่วยจับดูไม่ได้รู้สึกกลัวเลย นิดเดียวก็ไม่กลัว ฉันทึกว่าเขาช่างกล้ามากเหลือเกิน คนจับกดหัวงูเห่า ที่ทำท่าจะฉกกัดฉัน ลงบนพื้นดิน จับคอยกชูขึ้นอีกมือหนึ่งจับหางไว้ มันก็นิ่งเงียบไม่ได้ดิ้นรนเลย คนเลี้ยงล้วงหยิบจานแก้วเล็ก ๆ ออกจากกระเป๋าสื่อ เป็นจานรูปมะนาวตัด มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณสองนิ้วครึ่ง เขาสอดจานเข้าไปในปากงูเห่า นิ้วสองนิ้วกดลงเหนือลูกตาทั้งสองข้าง พิชก็ไหลลงในจาน ดูเป็นเมือกๆ คล้ายวุ้น สนิวลอ่อน พอรัดพิชแล้ว เขาก็ใหญ่เท่ากินนม เขาใช้หลอดแก้วรอก เช่นเดียวกับงูเหลือม เขาเก็บพิชไว้ในชามแก้ว กรอบฝาปิดไว้ เขาปิดฝาชามแก้วไว้ คงจะกันมิให้เชื้อโรคในอากาศเข้าไป

พอคนเลี้ยงและผู้ช่วยจะกลับขึ้นจากบ่องูเห่า เอกและฉันก็ตรงเข้าไปหาเขาทันที ฉันทถามว่า “พิชงูไหลออกมาจากไหนครับ” เขาบอกว่า “งูมีต่อมพิชอยู่เหนือลูกตาทั้งสองข้าง เมื่อผมกดลงบนต่อม พิชก็ไหลออกมาตามเขี้ยว ไหลลงในจาน ผมต้องขอโทษ จะต้องรีบไปบ่อนอาหารงูจงอาง ถ้าคุณอยากจะถามอะไรอีก โปรดคอยผมก่อนจนกว่าผมจะบ่อนอาหารงูจงอางแล้ว ได้ไหมครับ”

เอกและฉันขอบคุณเขา แล้วกลับมาขึ้นคอยดูเขาบ่อนอาหารงูจงอางต่อไป ที่สะดุดตาฉันก็คือ ในบ่องูจงอาง ไม่มีอุโมงค์ แต่มีกรงตาข่ายหลังใหญ่อยู่กลางเกาะ งูจงอางตัวใหญ่กว่ายาวกว่างูเห่า และงูสามเหลี่ยมมาก เพียงตัวเดียว ก็จะขดเข้าไปนอนอยู่ในอุโมงค์

ไม่ได้ เขาจึงต้องทำกรงให้พักกันแดด เขาเปิดประตูกรงเรียบร้อยแล้ว ไม่
 ปล่อยให้มีช่องโหว่ทั้งเปิดไว้อย่างอุโมงค์ จูจางคงจะเลื้อยขึ้นมาถึง
 ปากบ่อได้ เขาต้องใช้ไม้มีขอที่ปลาย ใหญ่ยาว โตเท่า ๆ ขนาดแจว
 เรือ คืบและเขี่ย จูจางออกจากกรง เวลาจับสองคนต้องช่วยกันจับ
 คนเลี้ยงเป็นคนบ่อนอาหาร ผิดกับงูเห่า เขาบ่อนเนื้อให้จูจาง เขา
 ใช้ปากคืบแงะปาก และสอดก่อนเนอลงไป จูพวกนี้ดูไม่ค่อยจะ
 เต็มใจกินอาหารเลย ต้องบังคับให้กิน อาจจะเป็นเพราะ การกิน การ
 อยู่ผิดธรรมชาติไป ฉะนั้นไม่เคยเห็นจูจางมาก่อน และไม่เคยคิดว่า
 มันจะโตใหญ่ถึงเพียงนี้ ดูเหมือนตัวที่ขาวที่สุด คงขาวดังสีเมตรเศษ
 และคงจะหนักมากด้วยตัวหนึ่งคงจะหนักตั้งหลายหลายกิโลกรัม ฉะนั้น
 คนเดียวคงจะยกไม่ไหว ถ้าเอกรช่วยฉันทันทีก็อาจจะยกขึ้นได้ แต่ทั้ง
 เอกและฉันทัน ไม่อยากเข้าไปใกล้จูจางดอก

เขาบ่อนเนื้อชิ้นเล็ก ๆ ให้จูจางตัวละสองสามชิ้น ฉันทันคิดว่า
 มันคงจะกินไม่อิ่มเหมือนกัน แต่มันคงจะกินอาหารอื่น ๆ ด้วย จะ
 ต้องถามคนเลี้ยงดู

คนดูสนใจมาก ส่วนมากเฝ้าดูอยู่ จนกระทั่งเขาบ่อนอาหารจุ
 จางจนเสร็จ รวมเวลาที่เขายืนดูอยู่ชั่วโมงเศษ ๆ

พอคนเลี้ยงกลับขึ้นมาจากบ่อ เอกและฉันทันรีบตรงเข้าไปหา
 เขาบอกให้เราไปคอยอยู่ในตึกหลังบ่อ เขาต้องไปเปลี่ยนเสื้อผ้าเสื้อ
 ก่อน

พอเข้าไปในตึกเรามองเห็นแผนที่ไฟฟ้าแผ่นใหญ่ แสดง

เมืองที่มีงูพิษต่าง ๆ ชุกชุม ฉันทวนเอกหันหัวว่า “เอามาดูแผนที่กันเถอะ ฉันทอยากรู้ว่า แผนที่นั้นบอกหรือเปล่าว่า ที่นครปฐมเรามีงูพิษดังสี่อย่าง งูเห่า งูจงอาง งูสามเหลี่ยม และงูเขียวหางไหม้” เอกเป็นคนกตและพูดว่า “ดูซิ แซ่ม แผนี่ที่ก็บอกว่า ที่นครปฐมมีงูพิษเหล่านี้ถึง ๔ อย่าง ฉันทกตแผนที่นั้นดูหลายครั้งแล้ว ในกรุงเทพฯ มีงูพิษอยู่หลายอย่างเหมือนกัน มีทั้งงูเห่า งูสามเหลี่ยม และงูเขียวหางไหม้ แต่ในเมือง เราไม่ค่อยจะเห็นงู”

เอกและฉันทกดปุ่มไฟฟ้า บนแผนที่คว่างูพิษต่าง ๆ มีชุกชุมที่ไหนบ้าง เรากดดูเมืองที่มีงูเห่า งูสามเหลี่ยม งูจงอาง งูแมวเซา และงูเขียวหางไหม้ เรากดดูเมืองที่มีงูทะเลด้วยเหมือนกัน ฉันทอยากจัดซื้อเมืองที่มีงูพิษต่าง ๆ เหล่านี้ ไปฝากเพื่อนที่โรงเรียน จึงขอให้เอกช่วยกดปุ่มไฟฟ้าให้ และฉันทจัด เด็กผู้ชายสองคนมาขึ้นดูแผนที่อยู่ข้าง ๆ เรา เขาอาสาช่วยอ่านชื่อเมืองให้ฉันท ฉันทขอบคุณเขาเหลือเกิน ฉันทจัดได้เร็วช่นมาก บางเมืองมีงูพิษต่าง ๆ ดังหลายอย่าง ประเทศเรา คุมงูพิษมากมายจริง ๆ เราคงต้องการเข้รุ่มมาก

เรา่วนอยู่กับแผนที่ จนไม่รู้ว่มีคนเลียงเดินเข้ามาในห้องเมื่อใด จนกระทั่งได้ยินเขาถามว่า “ชอบแผนที่ใหม่ครับ” ฉันทหันไปดู ยิ้มและตอบว่า “เราชอบมากครับ ผมยังนึกอยากได้สักแผ่น เอาไปแขวนห้องเรียนที่นครปฐม” คนเลียงยิ้มและพูดว่า “ใคร ๆ มาเห็นก็อยากได้ทุกคน” คนเลียงชวนเราไปนั่งคุยกันที่โต๊ะตรงมุมห้อง

พอนั่งลงเรียบร้อย ฉันทก็ถามคนเลียงงูทันทีว่า “คุณบ๊อง

อาหารกู เพียงอาทิตย์ละหนหรือครึ่ง น้ำกลัมนั่นคงไม่อิ่ม” คน
 เลียงตอบว่า “ไม่ใช่ดอกครับ เราบ่อนอาหารให้อาทิตย์ละสามครั้ง
 แต่เราบ่อนให้คนคูเพียงอาทิตย์ละสองครั้งก็พอวันนั้น เราทางบ่อนอาหาร
 และรีดพิษด้วยสองสามตัว พอให้คนเห็นว่า เรารีดพิษงูอย่างไร อีก
 วันหนึ่งเราบ่อนแต่อาหารอย่างเดียว นอกจากนั้นเรายังให้อาหาร
 อื่น ๆ ด้วย บางที่เราจับงูและหนู ใส่ลงไปในไหให้กิน งูจงอางชอบ
 กินงูอื่น ๆ ถ้ามีงูพิษที่ไม่ร้ายแรงและไม่ต้องการ เราก็ใส่ให้งูจงอาง
 กิน เราไม่ปล่อยให้หัวของเราหัว ดอกครับ”

จริง ๆ ครับเอกราชเที่ยวสวนงูหลายหนแล้ว แต่ไม่มีโอกาสได้
 คุยกับคนเลียง เหมือนกับวันนั้น เอกราชเอยอยากถามคนเลียงหลาย
 อย่าง ตอนหนึ่งเอกราชถามว่า “คุณได้งูเหล่านี้มาจากไหนครับ ” คน
 เลียงบอกว่า “มีคนจับงูมาขายให้เสมอองเห่าตัวใหญ่ ๆ ก็ตัวละสิบบาท
 ถ้าตัวเล็กตัวละหกบาทเท่านั้น งูจงอางตัวที่ใหญ่มากตั้งพันบาทก็มี”

ฉันทคิดว่า การที่สถานเสาวภารับซื้องู นับว่าดีมาก งูพิษตาม
 ที่ต่าง ๆ จะได้ลดน้อยลง ทั้งยังจะได้พิษงูทำเซรุ่มมากชนิดด้วย แต่
 ฉันทสงสัยว่า คนที่จับงูยังเป็น ๆ มาขายนั้น ไม่กลัวว่ามันจะกัดเอา
 หรือ ฉันทจึงถามคนเลียง เขาตอบว่า “เขาจับอยู่เสมอ เขาคงรู้จัก
 วิธีจับ เขายังจับงูใส่ถุงขมรถเมล์มาด้วยซ้ำ” เอกราชพูดขึ้นว่า “จริง ๆ
 หรือครับ คราวหนึ่งผมนั่งรถเมล์กลับมาจากสมุทรปราการ เห็นมีงู
 ฟ้าหนาวางอยู่บนรั้วรถใกล้ ๆ คนขับ ดูเหมือนมีอะไรคันคันดิบดิบอยู่ข้าง
 ใน ถ้าจะเป็นงูเห่าแน่แล้ว” ฉันทพูดว่า “ผมเห็นจะไม่รีหัดจับงูเป็น

แน้ เชอล่ะ เอก” เอกตอบว่า “ฉันก็ไม่รู้เป็นแน้เหมือนกัน”

คนเลี้ยงเห็นเราสนใจมาก จึงบอกเราด้วยว่า เขายังเลี้ยงงูแมว
เขา และงูกะปะด้วย เก็บไว้ในห้องตรงกันข้าม และบอกว่า “ถ้า
คุณอยากดู เชิญดูเมื่อไรก็ได้ครับ” คนเลี้ยงบอกเราด้วยว่า ครึ่งหนึ่ง
งูกะปะตายหมด และไม่มีพิษงูกะปะใช้ทำเชรุ่ม กองบินน้อยที่ห้า ที่
ประจำบริษัณฑ์ ช่วยรวบรวมงูกะปะ บรรทุกเครื่องบินมาให้สถาน
เสาวภา ตั้งเกือบ ๒๐๐๐ ตัว ฉันคิดว่า เจ้าเหล่านี้ช่างโชคดีแท้ ทั้ง
เอกและฉันยังไม่เคยขึ้นเรือบินเลย มันก็สมควรที่จะได้ขึ้นเรือบิน
จะได้ช่วยชีวิตคนไว้เป็นอันมาก แต่ฉันคิดว่าเจ้างูกะปะเหล่านี้ คง
ไม่รู้ตอกว่ามันได้ขึ้นเรือบิน

เอกและฉันสนใจ อยากรู้ว่าคนที่ถูกงูพิษกัดมีอาการอย่างไร
คนเลี้ยงจึงพาเราไปพบหมอ

ฉันถามหมอว่า “คุณหมอบอกว่า คนที่ถูกงูพิษกัดมีอาการเป็น
อย่างไร?” หมอเล่าว่า คนที่ถูกงูพิษกัด ทั่ว ๆ ไปจะมีเลือดออก
ตามไรฟัน และมีจุดม่วง ๆ ตามผิวหนัง น้ำปัสสาวะมีสีแดงเข้ม
เพราะเม็ดโลหิตแดงถูกทำลายไป ส่วนคนที่ถูกงูกะปะ หรืองูแมวเขา
กัด ถ้ากัดถูกเส้นเลือด อาจตายทันที เพราะพิษงูทำให้เลือดแข็ง คน
ที่ถูกงูเห่า งูจงอาง และงูสามเหลี่ยมกัด จะรู้สึกแน่นหายใจไม่สะดวก
ชีพจรเต้นเร็ว น้ำลายฟูมปาก ขากรรไกรแข็ง และอาจตายในไม่ช้า
เหมือนกัน อาการเหล่านี้จะเกิดขึ้น ภายหลังที่ถูกกัด เป็นเวลา
หลายชั่วโมง หรือรุ่งขึ้น ถ้าใครถูกงูพิษกัด ควรรีบไปโรงพยาบาล

หรือหาหมอ เพื่อฉีดเซรุ่มทันที สถานเสาวภาทำเซรุ่ม ฉีดให้คนไข้
ไม่คิดเงินเลย ถ้าโรงพยาบาลหมดหรือขอซื้อมา ก็ขายให้ถูก ๆ

ฉันถามหมอด้วยว่า “คุณหมอรับ พ่อเคยบอกผมว่า คนที่
ถูกงูพิษกัด ควรใช้เชือกหรือผ้ารัดเหนือแผล รัดให้แน่น อย่าให้
เลือดเดินกลับเข้าหัวใจได้ และต้องคลายเส้นออกไป ทุก ๆ สอง
ชั่วโมง ขณะที่ยังเดินทางไม่ถึงโรงพยาบาล ถูกต้องไหมครับ” หมอ
ตอบว่า “ถูกแล้ว และคนที่ถูกงูกัดไม่ควรดื่มเหล้า หรือของที่มี
เหล้าเจือ เพราะจะทำให้หัวใจเต้นแรงและเร็ว และนำพิษงูขึ้นสมอง
รวดเร็วขึ้น”

กำลังบ่อนอาหารงูจงอาง

ขณะที่หมอกำลังเล่าอยู่ ฉันอดนึกถึงสุขลาที่นครปฐมไม่ได้
 ฉันอยากรู้ว่า ที่สุขลาใกล้ ๆ บ้านเรานั้น มีเขรมไว้บ้างหรือเปล่า
 เวลากลับไปนครปฐม ฉันจะต้องไปพบหมอ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของ
 พ่อ และเล่าให้หมอฟัง ถึงเรื่องที่มาดงวันนี้ และจะได้ขอซื้อเขรม
 ที่มอยู่ด้วย ฉันจะต้องเล่าให้เพื่อน ๆ ในชั้นฟังด้วยเหมือนกันว่า มา
 ดงวันนั้นสนุก และน่าสนใจเพียงไร

ไปเที่ยวชายทะเล

ลุงชัยจะไปบางแสน คำว่าบางแสน บางแสนยังก้องอยู่ในหู
ของฉัน ฉันตื่นเต้นมาก พรุ่งนี้แล้วฉันก็จะได้ไปเที่ยวบางแสนกับลุง
ชัย ฉันไม่เคยเห็นบางแสนมาก่อน เมื่อนึกขึ้นมาแล้ว อัดใจเต้นไม่
ได้เลย จึงรีบบรรจุเสื้อผ้าสำหรับไปเที่ยวครั้งนลงหีบ และกลุกจอก
ช่วยบ้ำจัดข้าวของและอาหารไปรับประทานระหว่างทางไม่ได้ว่างมือเลย
ภายในใจก็นึกวาดภาพถึงสิ่งแปลกๆ ที่จะได้เห็นในการไปเที่ยวครั้งนี้
อยู่ตลอดเวลา

พอรุ่งเช้า เราทั้งสี่พากันออกเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว ลุง
ชัยนั่งคู่กับป้าแฉล้ม และเป็นคนขับเอง เขากับฉันนั่งกันสองคนใน
ตอนหลัง ข้างเป็นสุขอะไรเช่นนั้น เมื่อรถแล่นไปสักครึ่งชั่วโมง
เลยบางปูไปได้หน่อย ทางขวามือ ใกล้เคียงออกไป ฉันเห็นอะไรสีขาวๆ
เป็นกองๆ เกือบกลาดอยู่บนลานกว้าง และที่เบ้นกองสูงๆ ก็มี
เอกบอกว่ามันคือเกลือ เขาไขน้ำทะเลทิ้งไว้บนลานดินกลางแจ้ง
ซ่งมกกันไว้ แล้วปล่อยให้แดดเผาจนนานแห้งจนเกล็ดเป็นเม็ด
เกลือ มีน้ำเก่าเวลาซอเกลือมาจากตลาด เกลือบางเม็ดจึงไม่ใคร่ขาว
สะอาดที่เคยรู้จัก บางทีกเป็นสีคลาๆ เราต้องล้างเท้าก่อน

รถแล่นไปถึงกิโลเมตรที่ ๑๐๐ ใกล้จะถึงบางแสนแล้ว เมื่อ
นึกว่าเรากำลังจะถึงบางแสน ฉันก็ใจเต้นตึกตัก รู้สึกตื่นเต้นใจพิกล
และชะเง้อคอดูไปตลอดทาง ไปได้สักครู่ใหญ่ รถของเราที่เลี้ยวขวา

ไปตามลูกสรซงซบอหกนทงเข้ชยหกดบงส่น รลถ่เล่นซ้ๆ ไป
จนถ้ชยทะเล หยคอยู่ตรงหน้บ้นพ้กเรพอดี้ บ้นที่เรมพ้กอยู่
เป็นเรอนหล้เง็กๆ ซงเป็นของเพอนของล่งซ้บ เรชว้ก้นชนชว้
ของล่งจกรถชนไปไวบนเรอน แล้วฉ้ก้งไปชยหกดท้นที่

“โอ้อโย ทะเลกว้างใหญ่อะไรเช่นนี้ ใหญ่กว้แม่่นครซ้บศรี
หรือแม่่นาเจ้าพระยหกลยพ้นเท้า”

มอออกปไปในทะเล เห็นเกะและเขทงชยมือเล่กนคเดยว
นอกจกนแลไม่เห็นอะไรอ้ก นอกจกน้ นาทงน้ น้กบพ้เท่น
แลไม่เห็นผ้งทะเลฟ้กน้เลย ฉ้รู้สึกเหมอนว้ม่แผ่นดินอยู่เฉพาะ
ผ้งที่ฉ้ยืน และหกดทรยท้ย่นต้อออกปทงชย ทงชว และซ้ง
หล้ฉ้ท้รกล่เล่นมเท่นน้ ตรงหน้ฉ้พ้นจกน้กแลเห็นพ้ พ้กบ
น้อยู่ซ้ดต้อก้นที่เดยว พ้กตอนที่ต้ดต้อก้นทะเลน้ แลดูเหมอน
กะทะใบใหญ่มาก กรอบอยู่บนพวกรอ้กที่ ถ้พ้กบทะเลเป็นส้
เดยวกัน คนเรจะไม่รู้เลยว้ นนเป็นพ้นเป็นทะเล เพราะมันต้อกัน
เป็นพ้ดป้หมด ควมอ้งว้งใหญ่โตของทะเลท้ให้ฉ้รู้สึกถ้วอยู่
ขณะน้ ฉ้คิดว่าท้งๆ ที่ฉ้ว้ย่นาเป็น แต่ถ้ฉ้ว้ย่นาออกไป
ฉ้คงจะหมดแรงเสย้กอน ท้จะกล้บมถ้งผ้งได้

ฉ้เคยได้ย่นว้ตามชยทะเลมีหอยสว้ๆ แปลกๆ หลยชนค
แต่ที่ชยทะเลบงส่นม่ครมีหอยอย้งน้เลย มีแต่เปล้กหอย
แตกๆ เกล่อนหกดทรย มรู้ว้เปล้กหอยอะไรบ้ง เปล้กหอย
เหล่าน้พวชวบ้านเอะแตรงมร้อนแล้วใส่กระจกหบไป ฉ้

จึงเข้าไปตามเขา ก็ได้ความว่า เขาเอาไปขาย สำหรับปั่นทำอาหารไก่
หรือผสมทำปูนขาว

เอกวิ่งลงมาบ้าง ฉะนั้นจึงชวนเขาอาบน้ำทะเล แต่เอกบอกว่า
“ไว้อาบเย็น ๆ ดีกว่า แดดไม่ร้อนและคลื่นก็โตดี” เราจึงเดินท่อง
น้ำเล่นไปตามชายทะเล แวะดูคนร่อนเปลือกหอยบ้าง ขุดทรายเล่น
บ้าง บางทีเราก็กวาดทรายขึ้น ๆ มาปั่นเป็นลูกบอลขว้างกันบ้าง เมื่อเรา
เหนื่อยเราก็กินผลไม้ และมองไปรอบ ๆ ตัว ฉะนั้นจึงได้สังเกตเห็นว่า
พื้นชายหาดขึ้นไปด้วยต้นมะพร้าวเตี้ย ๆ ลูกตก ขนเป็นระยะ ๆ ที่ขน
เป็นกลุ่ม ๆ ไร่ริมเงาแก่บ้านเล็กเรือนน้อย และร้านต่าง ๆ มีทั้ง
ร้านเครื่องดื่ม และร้านอาหารตลอดจนพ่อค้าหาบเร่ ซึ่งส่วนมากขาย
ของพื้นเมือง เช่น จาวตาลอ่อน ๆ น้ำตาลสด หอยเสียบคอง หอย
นางรมคอง ใต้ต้นมะพร้าวเหล่านี้ยังเป็นที่พักผ่อนของผู้มาเที่ยวเตร่
อีกด้วย ซึ่งนั่งบ้าง นอนบ้างอยู่บนเตียงผ้าใบ และแต่งตัวกันสวย ๆ
ผู้ชายโดยมากใส่เสื้อคอปกสีขาว มีดอกและสีต่าง ๆ ปลอยชายไว้
นอกกางเกง ผู้หญิงก็นุ่งกางเกงขาสั้นบ้าง ขายาวบ้าง บางคนก็สวม
หมวกปีกใหญ่กันแดด ทุกคนมีหน้าตาขมข้ม เด็ก ๆ มีเป็นจำนวน
มาก ต่างพากันมาเที่ยวอย่างสนุกสนาน เพราะเป็นวันหยุด

เราเดินไป ๆ ออกรู้สึกหิว เมื่อแหงนหน้าขึ้นไปก็เห็นพระ
อาทิตย์อยู่เกือบตรงศีรษะเราแล้ว ให้นึกอยากขออาหารตามร้านชาย
ทะเลรับประทานเสียจริง ๆ แต่กลัวลูกกับเมียจะว่า จึงชวนกันกลับบ้าน
พอถึงบ้านก็พบลูกกับเมียคอยอยู่แล้ว เรารับล้างมือแล้วเข้าร่วมวงรับ

ประทานอาหารทันที อาหารมือนเป็นอาหารที่ได้จากชายทะเลเสียสอง
 อย่างคือ ปลาหมึกผัด และแกงหอยแมลงภู่ ลุงชัยบอกว่า อาหาร
 ทะเลมีประโยชน์ในทางที่ช่วยไม่ให้คนเราเป็นโรคคอหอยพอก เพราะ
 มีธาตุไอโอดีน จึงควรรับประทานเสมอเมื่อมีโอกาสนั้นฉันทถาม
 ขนว่า “หอยเสียบ หอยดลั๊บ อยู่ในทราย แต่หอยแมลงภู่จะอยู่
 ตามไหน ” ลุงชัยจึงเล่าให้ฟังว่า หอยแมลงภู่เกาะอยู่ตามเสาโปะ
 ดักปลาซึ่งทำด้วยต้นไผ่ และเลยเล่าให้ฟังว่า เมื่อโปะแตกดักปลา
 ไม่ได้แล้ว ถ้าผู้เป็นเจ้าของโปะไม่คิดจะขายหอยแมลงภู่เสียเอง เขา
 ก็บอกขายโปะแก่พ่อค้าหอยแมลงภู่ พ่อค้าหอยจะเอาเรือไปที่โปะ
 แล้วดำลงไปตัดไม้ไผ่เหล่านั้นขึ้นมาทั้ง ๆ ต้น ซึ่งมีหอยแมลงภู่เกาะ
 อยู่เต็ม หรือไม่เช่นนั้นเขาก็อาจจับหอยแมลงภู่มาขายในโอกาสที่เขา
 จะเปลี่ยนเสาโปะ โดยเอาไม้ไผ่ไปปักใหม่แทนอันที่ผุแล้ว

“แล้วหอยนางรมล่ะครับ คุณลุง อยู่ตามไหน ” ฉันทถาม
 ต่อไป

ลุงชัยจึงเล่าว่าหอยนางรมเกาะอยู่ตามก้อนหิน เมื่อรับประทาน
 อาหารแล้ว ให้ไปดูเอาเอง แถวเขาสามมุข และที่แหลมแท่น จะ
 ได้ดูด้วยว่าพวกชาวบ้านเขาต่อหอยกันอย่างไร

พอรับประทานอาหารกลางวันเสร็จ และพักผ่อนพอควรแล้ว
 เอกก็ชวนฉันทไปเขาสามมุข ลุงชัยได้ยินดังนั้นก็เตือนขนว่า “ระวัง
 ปีนเขาให้ดีๆ นะ อย่าให้พลัดตกลงมา เข้มรู้ไหมเวลาไต่เขาจะต้อง
 ทำอย่างไรบ้าง ” แล้วหันไปพูดกับเอกว่า “บอกให้เข้มฟังซิ”

“ต้องดูว่าพันทที่เราเหยียบลงไปนั้นแน่นดีหรือเปล่า และถ้ามันไม่อยู่ใกล้ ๆ ก็ต้องใช้มือช่วยจับช่วยยึดไว้ด้วยครับ” เขตอบอย่างคล่องแคล่ว

“ถูกแล้ว ต้นไม้มันก็ต้องดูว่าไม่โยกไม่โคลนด้วย แล้วก็นำหนักตัวล่ะ ควรจะอย่างไร” ลุงชัยถามอีก

“เวลาไปขึ้นก็ต้องระวังให้น้ำหนักตัวอยู่ข้างหน้าครับ จะได้ไม่หงายหลังลงมา”

“ถูก ถูก เอาตอนลงล่ะ” บ้าถามต่อพลางยิ้ม
ฉันทรีบตอบเขาไปว่า “ตอนลงให้น้ำหนักตัวอยู่ข้างหลังถูกไหมครับ”

เขตอบ “ใช่สิ บางทียังต้องเดินสี่ขาถอยหลังลงมาอีกด้วย”
ลุงชัยพูดต่อว่า “แหมจ้ะ ไฉนยังไม่เคยขึ้นเขาต้องระวังหน่อย แล้วเอ็งจะทำศึกกะนองไม่ได้ล่ะ เอ็งจะไปก็สะพายกระตึกน้ำไปด้วยคนละใบซิ”

เรารีบลุกขึ้นกระโดดด้วยความดีใจ และสะพายกระตึกน้ำไปด้วย พวกมันเดินตรงไปทางเขาสามมุก พอออกไปยังชายทะเล ฉันทรู้สึกแปลกใจ เมื่อมองออกไปในทะเล ในตอนแรกฉันไม่เห็นน้ำเลย ต่อมาเมื่อทอดตาไกลออกไป จึงได้แลเห็นน้ำทะเล ระบุิบระยับ อยู่ไกลมาก ฉันทจึงชวนเอกลงไปด้วย ก็เห็นว่า เมื่อแรกที่เรามาถึงนั้นจากหาดทราย เราเดินไม่ถึงกึ่งทางถึงน้ำทะเล มาตอนนั้นชั่วเวลาประเดี๋ยวเดียว น้ำทะเลลดลงไปอยู่ห่างจากหาดทรายไปมากทีเดียว และพื้นทะเล

ซึ่งเป็นทรายอยู่ใต้น้ำนั้น เมื่อน้ำลดลงไป ก็แลเห็นเป็นลอนสูง ๆ
ต่ำ ๆ เป็นละลอกคล้ายกับลูกคลื่น ลุงชัยบอกภายหลังว่าการที่เป็น
เช่นนั้น เป็นเพราะน้ำทะเลพัดไปมานั่นเอง

ฉันเห็นชาวบ้านกำลังหาหอยตลับกันอยู่ โดยใช้เครื่องมือ ซึ่ง
เขาเรียกว่าคราด คราดทำด้วยเหล็กคล้ายใบมีดยาวประมาณ ๑ ฟุต
กว้างประมาณ ๓ นิ้ว ต่อด้ามไม้ยาวประมาณ ๓ ศอก พอเหมาะที่คน
จะจับด้ามไม้แน่นแล้วเดินไถใบมีดไปบนพื้นทราย เมื่อรู้สึกว่ามีใบมีด
เหล็กนั้นกระทบอะไรดังกึกตรงไหน ก็ไขปลายมีดแฉะลงนั้นขึ้นมา ก็
จะเห็นหอยตลับ การหาหอยตลับเป็นอาชีพอย่างหนึ่งของชาวบ้าน
ต่อจากนั้นเราก็เดินไปจนกระทั่งถึงเขาสามมุข

เขาสามมุขเป็นเขาอยู่ริมทะเล จากเชิงเขาฉันถนนให้รถเล่นได้
ขึ้นไปจนถึงยอดเขา และบนเขานมตักสวย ๆ ปลูกไว้ให้เขาอยู่เรียง
รายลดหลั่นกันมา มีทิวเขาเครื่องถมด้วย ทางด้านริมทะเลมีศาลเจ้า
อยู่ศาลหนึ่งเรียก “ศาลเจ้าแม่สามมุข” ซึ่งเป็นที่สักการบูชาของชาว
บ้านแถบนั้น ตลอดจนถึงนักท่องเที่ยวที่มาจากที่อื่นด้วย เราเดินขึ้นไป
ตามถนน บางทีเราก็ปั่นจักรยานตามทางที่ขรุขระไปจนถึงยอดเขา จากยอด
เขามองลงมาข้างล่างเห็นภาพต่าง ๆ สวยงามมาก เช่น ต้นไม้ใหญ่ ๆ
ก้นนารูปสี่เหลี่ยม เจดีย์สี่แฉดเป็นมันวับ บ้านเรือนแลดูหลังเล็กนิด
เดียว ภูเขาที่อยู่ไกลออกไปเป็นสีเขียวสด ชายทะเลบางตอนเป็น
อ่าว บางตอนก็เป็นแหลมยาวยื่นลงไปในทะเล และมีบ้านปลูกเป็น
ระยะ ๆ ทั้งหมดฉันก็นั่งมองดูอย่างจิตใจและเพลิดเพลิน แล้วจึง

ถามเอกว่าเหตุไรจึงเรียกเขาว่า “สามมุข” เองจึงชี้ให้นันดูทะเล ซึ่งล้อมรอบเขาสามมุขไว้ทั้งสามด้าน และบอกว่า “สามมุข” แปลว่า “สามหน้า” คือด้านทั้งสามของเขาหันหน้าออกทะเลนั่นเอง

เมื่อเราเดินเที่ยวเล่นอยู่บนยอดเขาทั่วไปแล้ว เราก็นั่งลงมาข้างล่างตามทางลัดทางเดียวกับทางที่เราบนขึ้นไป เวลานั้นได้เขาลงมาฉันก็ยังขึ้นพลาด แม้ว่าฉันจะได้ฟังคำแนะนำการขึ้นเขาจากลุงชัยมาบ้างแล้ว เนื่องจากผลออกไปเหยียบเอาหินก้อนที่คลอเคลื่นเข้า ซึ่งทำให้ฉันเสียรูปไปทั้งตัว แต่เคราะห์ดีที่ฉันทรงตัวได้ทัน และมือไวกว่าหินก้อนใหญ่เอาไว้ได้ ต่อจากนั้นเราก็พากันมาหยุดยืนตรงที่แห่งหนึ่ง และจากที่นั้นมองลงไปในทะเลเราจึงเห็นว่าชายหาดตรงเชิงเขาแถบนี้เป็นหาดทรายที่เต็มไปด้วยหินก้อนใหญ่ ๆ นานั่งเล่น และเห็นผู้หญิงคนหนึ่งกำลังโขกก้อนหินดังก๊อก ๆ ฉันเดาว่าเธออาจต้อยหยอนางรมอย่างลุงชัยมาก็ได้ จึงชวนเธอลงไปดู จึงแลเห็นเขาถือเหล็กยาวสัก ๑ คืบ ตรงปลายงอเป็นขอ และใช้ปลายงอ ๆ นั้นต้อยเปลือกหยอบ แล้วจึงฉีกเปลือกโดยฝ่าไม้แตก แคะเอาเนื้อใส่ขามไว้ ปล่อยเปลือกซึ่งหนึ่งทอดค้อยอยู่กับก้อนหิน ซึ่งทำให้ก้อนหินนั้นแหลมคมน่ากลัว ถ้าใครไปโดนเข้าจะบาดเอาเลือดไหลทีเดียว

ขณะนั้นเอนกก็มาอย่างไรไม่ทราบ เขาเอามือบึงปาก แล้วตะโกนเรียกชื่อฉันเสียดังลั่นทีเดียว และสักวินาทีเดียวฉันก็ได้ยินเสียงสะท้อนออกมาจากเขาสามมุข ดังก้องไม่เหมือนเสียงของเอนกเลย ฉันจึงตะโกนเรียกชื่อเอนกบ้าง และเราเลยยืนตะโกนกันอย่างนั้น

สักครู่ด้วยความสนุกสนาน แล้วเราก็อาบน้ำกลับ นอนหลับตาม
 ชายทะเลตรงที่นั่นแหละ เห็นเด็กหญิงสองคนกำลังเอาบุงที่ตกลงไป
 ในทรายเปียกได้น้ำ ตอนที่ต่อกับหาดทรายแห้งๆ แล้วยกบุงที่ส่ายใน
 น้ำทะเลร้อนเอาทรายออก เหลือแต่หอยเสียบอยู่ในบุงมากมาย ฉัน
 ลองขอเขาตัดดูบ้าง ก็ได้หอยมาเช่นเดียวกัน เขาบอกว่าหอยเสียบ
 มีมากเป็นแห่งๆ ในที่ดินปนทราย และเขามักหาเวลาหัวนาขึ้น ถ้า
 ไม่ใช่วันจะใช้เปลือกหอยเมลงก์ หรือเศษไม้แข็งๆ ขุดลงไปใน
 ทรายก็จะได้อหอยไม่ยากนัก แต่ไม่ได้มากเท่ากับใช้บุงที่ร้อน ฉันลอง
 ขุดดูบ้าง ก็ได้หอยเสียบมา ๑๐ ตัว

ขณะนี้เป็นเวลาน้ำทะเลมากจนทุกที แม่จะยังไม่เต็มฝั่ง และ
 แดดยังร้อนอยู่ แต่คนเริ่มทยอยลงทะเลกันแล้ว ฉันกับเอ็กจึงชวน
 กันขึ้นไปบนบ้านพัก ผลัดกางเกงอาบน้ำ และชวนลงกับน้ำไปอาบ
 น้ำทะเลด้วยกัน แล้วเราก็กว้างสนามหญ้าไปทันที ฉันกระโดดเข้าใส่
 ลูกคลื่นที่ซัดเข้าฝั่งอย่างสนุกสนาน จนน้ำเข้าปากเข้าจมูก แสบไปหมด
 ทั้งๆ ที่ฉันรู้อยู่แล้วว่ากระโดดคลื่นไม่ให้น้ำเข้าหน้าเข้าตานั่น จะ
 ต้องหันหลังให้ลูกคลื่น แต่การโดดคลื่นแบบนี้บางทีเรากระโดดและไม่
 สนุกเท่ากับหันหน้าเข้าหาลูกคลื่น

ฉันรู้สึกสนุกเสียจริงๆ ลงชายบอกว้วันนั้นลมพัดแรง ลูกคลื่นจึง
 โถมมาก ฉันชอบดูลูกคลื่นที่ซัดเข้าฝั่งเป็นละลอก และแตกกระจาย
 เป็นฟองสีขาวสวยดี ขณะที่เล่นน้ำเพลินอยู่นั้น เอ็กบอกให้ฉันดู
 แมงกะพรุนที่กำลังถูกลูกคลื่นซัดลอยไปลอยมา แมงกะพรุนรูปร่าง

แปลก ฉันเพิ่งเคยเห็น มันมีลักษณะคล้ายสุนัขขาวใส ตัวกลม ๆ มีอะไรห้อยรู้ง ๆ อยู่ข้างใต้ เอกลบอกว่าแมงกะพรุนที่มีจุดแดง ๆ หรือน้ำตาลเขาเรียกว่า แมงกะพรุนไฟ มีพิษ ถ้าใครไปโดนเข้าจะคันเป็นผื่น วิธ^๕แก้ไข^๕ไปคนสอ ซึ่งเป็นต้นไม้เล็ก ๆ ขนอยู่ตามชายทะเลนั้นเองมาขย^๕ให้^๕แหลกแล้วทาตรงที่ถูกแมงกะพรุน แต่ควรขอยาจากแพทย์เตรียมติดตัวไปด้วยดีกว่า ถ้าแมงกะพรุนไฟตัวที่มีพิษรุนแรงมากมาโดนตัวเราเข้าอาจทำให้เป็นแผลเหวอะหวะได้ ถ้าไม่รีบใส่ยาให้ทันการ

เป็นวัน^๕ฉันยังได้^๕เข้ายารถยนต์^๕จาก^๕เด็ก ๆ ชาวบ้านลงเล่นในทะเลอีกด้วย ในราคาชั่วโมงละ ๒ บาท ก่อนจะเข้านอนฉันตกลงใจว่าวันรุ่งขึ้น ฉันจะเช่าเรือใบ เล่นอ้อมโป๊ะเล่นและเพื่อจะได้ไปดูด้วยว่า โป๊ะมีรูปร่างเป็นอย่างไร คิดไปได้เพียงนั้นฉันก็หลับพลอยลง

วันหนึ่งในอยุธยา

เช้าวันนี้อากาศแจ่มใส ฉันเดินกลับไปกลับมาอยู่แถวหน้าบ้าน คอยรถที่จะมารับไปอยุธยา คิดว่าสภาพพระราชวัง วัด พระเจดีย์ พระปรางค์ บ้านเรือนและสิ่งอื่น ๆ ซึ่งฉันจะได้เห็นในอยุธยา พอ นาฬิกาตี ๘ ครั้งลุงชัชก็ถือกระเป๋าสาร บาแถมถือกระเช้าใส่อาหาร และเอากล่อตะกร้าใส่กระต๊ากน้ำแข็งและขวดน้ำเดินออกมา เราจะไปอยุธยากัน ลุงชัชซึ่งเป็นทนายความมีฐานะที่ศาลอยุธยา เพื่อนของลุงชัชจะมารับเราเปิดโม่งเศษ บาแถมเลยถือโอกาสพา เอกและฉันไปเที่ยวอยุธยาด้วย

ฉันตื่นเต้นมาก นับเป็นครั้งแรก ที่ฉันจะได้ไปเที่ยวอยุธยา ฉันรู้ว่าอยุธยาเป็นเมืองเก่า และฉันเคยอ่านเรื่องโบราณสถาน ที่มีชื่อเสียงของอยุธยามาบ้างแล้ว ลุงชัชมีความรู้มาก ท่านได้อธิบายให้ฉัน ฟังถึงเรื่องอื่น ๆ อีกหลายเรื่อง

รถเล่นไม่เร็วนัก ลุงชัชอยากให้นั่งและเอกได้เห็นสถานที่สำคัญ ๆ ของบ้านเมือง ท่านได้ชี้ให้เราดูอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วัดพระศรีมหาธาตุ และโรงพยาบาลภูมิพล อากาศกำลังเย็นสบาย มีต้นจามจุรีสองข้างถนนพหลโยธินจนถึงบริเวณ ดอนเมือง

ตั้งแต่บริเวณคลองรังสิตไป เราเห็นนาข้าวสองข้างทาง ฉันอดคิดถึงบ้านไม่ได้ เวลาโรงเรียนปิดภาคปลาย ฉันเคยไปเที่ยวในเมือง นครปฐมกับพ่อแม่พี่น้อง แต่ปีนี้ฉันกำลังจะไปอยุธยาแทน

พอถึงหลักกิโลเมตรที่ห้าสิบเศษมีทางแยก ทางแยกซ้ายมือไป
พระราชวังบางปะอิน ฉันทิใจมากเมื่อเห็นเพื่อนของลุงชัยเลี้ยวรถไป
ทางซ้ายและพูดกับลุงชัยว่า “เรามีเวลาพอพาเด็กๆ ไปเที่ยวบางปะอิน
กันก่อนได้”

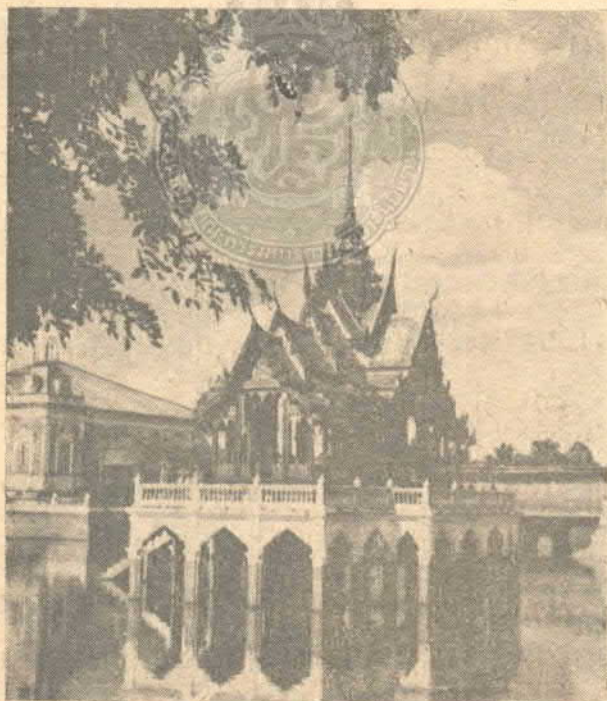
พระราชวังบางปะอิน เป็นที่ประทับแปรพระราชฐาน ของ พระ
มหากษัตริย์ มีบริเวณกว้างขวางใหญ่โต มีกำแพงสูงที่ล้อมรอบ
เพื่อนของลุงชัยพาพวกเราไปที่หมวดรักษาการณ์ภายในพระราชวัง เพื่อ
ขออนุญาตเข้าชมพระราชวัง ภายในพระราชวังมีต้นไม้ร่มเย็น เจ้า
หนานหน่าเที่ยวได้พาเราไปชมพระที่นั่งเวหาสาธุการ ซึ่งพระยาโชฎีก
ราชเศรษฐีสร้างถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระ
ที่นั่งทำเป็นรูปแบบเก๋งจีน พนักงนต่างปูด้วยกระเบื้องจีนแผ่นสีเหลือง
เล็กๆ สีขาว มีลวดลายสีเขียวสวยงามมาก ด้านหน้า ตั้งเก้าอี้ไม้แดง
สวยตัวหนึ่ง เจ้าหนานหน่าเที่ยวได้อธิบายให้เราฟังว่า เก้าอี้ใบเป็นที่
ประทับของพระเจ้าแผ่นดินเวลาให้ข้าราชการเฝ้า เครื่องเรือน เช่น
โต๊ะ เก้าอี้ เหยิง ตะเกียงและโคมไฟแบบจีนทั้งสิ้น แม้แต่กระถาง
ต้นไม้ก็เป็นกระถางลายครามของจีน

เจ้าหนานหน่าเที่ยวได้พาเราขึ้นไปชั้นบน ทางบันไดเวียนแคบๆ
ซึ่งอยู่ทางด้านหลัง ในสมัยก่อนบันไดนี้ใช้สำหรับเจ้านายและข้าราชการ
ผู้ใหญ่ขึ้นบนพนักด้วยหิโนอันสัสมพุด ด้านหน้า มีห้องบูชา ตั้งโต๊ะ
หมู่และใช้เครื่องบูชา ลายครามจีนทั้งหมด มีป้ายพระนามพระเจ้าแผ่นดิน
ราชวงศ์จักรีตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ เป็นต้นมา เวลาตรุษจีนทุกปีเจ้าหน่า

หน้าหัวหมู เปิดไถ่มาถวายที่ ๆ บูชาทุกปี ด้านหลังเป็นห้องบรรทม
สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน พระชายา และพระเจ้าลูกเธอ ใช้เตียงและ
เก้าอี้ไม้แดงแบบจีนเหมือนกัน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัวเคยเสด็จประทับที่พระราชวังบางปะอินบ่อย ๆ

เราลงมาข้างล่างทางบันไดด้านหน้าซึ่งกว้างและสว่าง ในสมัย
ก่อนเป็นบันไดใช้สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และข้าราชการ
ผู้ชายเท่านั้น

เจ้าหน้าที่นำเที่ยวได้พาเราเดินดูบริเวณพระราชวัง พระที่นั่ง
วโรภาสพิมานอยู่ทางด้านเหนือริมแม่น้ำ เป็นตึกชั้นเดียว ใช้เป็นที่
พระโรงสำหรับทำพระราชพิธี พระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์ เป็น

พลับพลายู่กลางสระ มีมุขสี่ด้าน สวยงามมาก พระที่นั่งวิมานสวรรค์
เป็นหอสูงสำหรับทอดพระเนตรภูมิประเทศ มีถนนผ่านระหว่างพระที่
นั่งต่างๆ ที่เป็นคลองก็มีสะพานข้ามติดต่อกัน ด้านหลังของพระ
ราชวังเป็นลานกว้าง ทำให้ฉันนึกถึงสนามที่โรงเรียน ซึ่งใช้เป็นที่ให้
ลูกเสือหัดแถวหรือให้นักเรียนหัดพลศึกษาบ้าง เล่นฟุตบอล หรือ
บาสเกตบอลบ้าง

ต่อจากนั้นเราเดินไปในสวนเพื่อไปดูอนุสาวรีย์ สมเด็จพระนาง
เจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระอัครมเหสีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕ ในบริเวณอนุสาวรีย์มีต้นต้นหมากมาย ชื่อดอกไม้ชวน
ให้เกิดความเศร้า อนุสาวรีย์สร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงสมเด็จพระนาง
เจ้าสุนันทาและพระโอรสธิดาซึ่งสิ้นพระชนม์ในน้ำเมื่อเรอถ่ม สมัยต้น
รัชกาล ๕ อนุสาวรีย์เป็นหินอ่อนรูปสี่เหลี่ยมสูง มีพระรูปสลักบนหิน
อ่อน ฉันนึกถึงลำควนและอ้อมใจน้องคนเล็ก ลำควนว่าฉันยังไม่
เป็นเมือกกลับบ้านฉันจะช่วยหัดว่ายน้ำให้ลำควน ตกลงาเขาจะได้ช่วยตัว
เองได้

เราออกจากพระราชวังบางปะอินประมาณสี่โมงเศษ รถเล่น
ไปราวๆ ๗ กิโลเมตร ถึงทางแยกไปอยุธยา แดดเริ่มร้อน เรารู้สึก
ร้อนและกระหายน้ำ เราได้ดื่มน้ำเย็นที่ท่าแฉลบนำไป รถเล่นราวๆ
สี่สิบนาทีก็มองเห็นเสาสะพานสูงแต่ไกลสะพานนี้เรียกว่าสะพานประดิ-
ธารัง ข้ามแม่น้ำกว้างใหญ่ในอยุธยา เพื่อนของลุงชัยได้พาเราไปที่
สถานีรถไฟ เอกเกล้าว่าเมื่อบทแล้วเขามาอยุธยาไปกับทางรถไฟ ลง
จากรถไฟแล้วเขาต้องข้ามเรือจ้างที่ท่าไปยังอีกฟากหนึ่ง อยุธยาอาจ

ติดต่อกับกรุงเทพฯ ได้โดยทางรถไฟ รถยนต์และโดยทางเรือ

รถได้ไปส่งลงชายที่ศาลากลางราวสิบเอ็ดโมง ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นตึกใหญ่รูปตัวที (T) ฉันทะว่าสร้างประมาณสิบปีเศษแล้ว บนเสาด้านข้างตึกมองเห็นรูปปั้นวีรกษัตริย์และวีรสตรีรวม ๖ รูป นับเรียงจากขวามาซ้ายคือ

๑. รูปพระเจ้าอู่ทองหรือสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้สร้างกรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๑๘๘๓

๒. รูปสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งเป็นผู้ปรับปรุงแก้ไขวิธีการปกครองออกเป็นฝ่ายทหารและพลเรือน

๓. รูปสมเด็จพระสุริโยทัย วีรสตรีแห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งได้สละพระชนม์ชีพเพื่อ ช่วยพระมหาจักรพรรดิ พระราชสามีในคราวชนช้างกับพม่าข้าศึก ฉันทชอบรูปนี้มากที่สุด เพราะฉันทชอบประวัติของสมเด็จพระสุริโยทัย

๔. รูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งเป็นผู้กู้สรภาพของไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๑๒๓ เอกชชอบรูปนี้มาก เขาเคยอ่านเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมาแล้ว

๕. รูปสมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งได้ทำสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ เช่นฝรั่งเศส ครองพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔

๖. รูปสมเด็จพระเจ้าตากสินแห่งกรุงธนบุรี ซึ่งเป็นผู้กู้สรภาพของไทยไว้ได้ในคราวเสียกรุงศรีอยุธยา ครองสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐

ฉันทะบอกว่ากรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองหลวงอยู่ที่นี่ เราจึงช่วยกัน

คิดเลขในใจ ปีที่สร้างกรุงศรีอยุธยา ๑๘๕๓ ลบ ปีที่เสียกรุงศรีอยุธยา ๒๓๑๐ เราถือว่ากรุงศรีอยุธยาเคยเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยอยู่ ๔๑๗ ปี

เพื่อนของลุงชัยทำหน้าที่เป็นผู้นำเที่ยวและอธิบายเรื่องราวต่างๆ ให้เราฟัง ท่านรู้จักเมืองอยุธยาดี ท่านขับรถพาเราผ่านแถวตลาดไปวังจันทร์เกษม ซึ่งอยู่ที่ตัวเมืองอยุธยา ตำบลหัวรอ เดิมเป็นวังหน้าพระมหาธรรมราชาทรงสร้างให้เป็นที่พักประทับสมเด็จพระนเรศวร ราชโอรส เมื่อครั้งสมเด็จพระนเรศวรเป็นพระมหาอุปราช ที่เรียกวังหน้า เพราะอยู่ด้านหน้าพระราชวังหลวง เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า ข้าศึกในรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยามรินทร์ใน พ.ศ. ๒๓๑๐ วังจันทร์เกษมถูกไฟไหม้ชำรุดทรุดโทรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ โปรดให้ซ่อมสร้างวังจันทร์เกษมขึ้นใหม่ ปัจจุบันใช้เป็นพิพิธภัณฑ์สถาน ตั้งพระพุทธรูปสมัยต่างๆ ตั้งแต่สมัยทวารวดี ลพบุรี เชียงแสน สุโขทัย อยุธยา ถึงรัตนโกสินทร์ พระพิมพ์ที่สร้างขึ้นโดยใช้แม่พิมพ์กดเป็นพระพุทธรูปและรูปพระโพธิสัตว์ ตู้หนังสือลายรดน้ำ เครื่องไม้ลายจำหลัก กลองมโหระทึกที่ใช้ในพระราชพิธี เครื่องเบญจรงค์ เครื่องถ้วยชามสังกะโลก และเครื่องถ้วยจีน

เราไปรับประทานอาหารกลางวันได้ร่มไม้ แถวบริเวณพระราชวังโบราณ ซึ่งมีต้นพุทราอยู่มาก พระราชวังโบราณนี้เคยเป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินเมื่อราว ๖๐๐ ปีเศษมาแล้ว เพื่อนของลุงชัยบอกว่าปราสาทเดิมคงสร้างด้วยไม้ จึงชำรุดหักพังหมดไม่มีที่รากเหลืออยู่

เลย มีแต่รอยกำแพงวังซึ่งชำรุดหักพัง และสระเก็บน้ำ เหลือปรากฏ
อยู่จนทุกวันนี้ ต่อมาสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้ทรงอุทิศปราสาท
สร้างวัดพระศรีสรรเพชญ์ขึ้นในพระราชวัง

จากบริเวณพระราชวังโบราณเรามองเห็นสถาปัตยกรรมน้อย เพื่อน
ของลุงชัยได้กรุณาอธิบายเรื่องสถาปัตยกรรมให้เรารู้ว่า ถ้าเป็นยอดสูงแหลม
เรียกว่า พระเจดีย์ ยอดสูงปลายมนมีฝักเพกาแยกเป็นกิ่งอยู่ข้างบน
เรียกว่า พระปรางค์ ในสมัยก่อนเมื่อทำศพพระเจ้าแผ่นดินหรือเสนาบดี
เสร็จแล้วมักสร้างวัด สร้างพระปรางค์หรือพระเจดีย์เพื่อบรรจุกระดูก
เมื่อเป็นพระเจ้าแผ่นดินก็ยกบ้านเดิมให้เป็นวัด เมื่อชนะสงครามก็
สร้างวัด และนอกจากนั้นพวกเสนาบดียังนิยมสร้างวัดให้เป็นสถาน
ศึกษาของลูกหลาน เด็กต้องไปเรียนหนังสือที่วัด พระเป็นครูสอน
หนังสือ ให้ความรู้ และอบรมศีลธรรม ในอยุธยามีวัดราว ๔๐๐
เศษ ทั้งที่เป็นวัดอยู่และวัดร้าง เฉพาะวัดที่มีพระสงฆ์อยู่มีอยู่ราว ๑๐ วัด
เมื่อเรารับประทานอาหารเสร็จแล้ว ฉันและเอกได้ช่วยกันเก็บ
กระดากและใบตองที่ใส่อาหารไปทิ้งที่ถังขยะ เอากระเช้าใส่อาหารไป
ใส่รถ เตรียมเดินทางไปชมเมืองอยุธยาต่อไป

เพื่อนของลุงชัยได้พาเราไปวิหารพระมงคลบพิตร พระมงคล
บพิตรนี้สร้างไว้ตั้งแต่ตอนต้นกรุงศรีอยุธยา เป็นพระพุทธรูปที่ใหญ่
ที่สุดองค์หนึ่งของไทย ขนาดหน้าตักกว้างประมาณ ๘ เมตร สูงประ
มาณ ๑๖ เมตร เมื่อคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งสุดท้าย ถูกไฟไหม้
ชำรุด เวลานี้ทางการกำลังซ่อมและทำหลังคาใหม่ มีประชาชนไป
ไหว้มากเสมอ

บ้าแฉล้มอยากดูของโบราณที่เขาพังชุตได้ เพื่อนของลุงช้อยจึงพาเราไปทพระที่นั่งธรรมุข เราเห็นพระพุทธรูปทรงชนิดหล่อและพิมพ์ พระพุทธรูปทองคำ แผ่นทองรูปสัตว์ต่างๆ และเครื่องทองรูปพรรณ เช่น กำไล แหวน คลิปเป็นต้น ของเหล่านี้มีค่ามาก เขาจึงใส่ตู้กระจากตั้งไว้ให้คนชม พระที่นั่งธรรมุขนี้ได้ซ่อมขึ้นใหม่เมื่อราว ๔ ปีมานเอง ใช้เป็นที่ประกอบพระราชพิธีบวงสรวงพระเจ้าแผ่นดินองค์ก่อนๆ พระที่นั่งนี้อยู่ในบริเวณวังหลวง ซึ่งเคยเป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินในสมัยอยุธยา

เพื่อนของลุงชัยได้ขับรถพาเราไปดูเมืองอยุธยาตาม ถนนอุททอง ซึ่งเป็นถนนรอบกรุง ยาวประมาณ ๑๑ กิโลเมตร ถนนนี้ประวัติกว่า ได้สร้างขนบปรากฏฐานกำแพงเมืองในสมัยก่อน พาไปดูเจดีย์ภูเขาทอง ซึ่งสูงกว่าภูเขาทองในกรุงเทพฯ ภูเขาทองที่กรุงเทพฯ ก็ได้ชื่อจาก ภูเขาทองที่อยู่ชาน เจดีย์อยู่ในบริเวณทุ่งภูเขาทองอันกว้างใหญ่ซึ่ง ครอบงำเป็นสนามรบ บัดนี้เป็นนาข้าว ดูเจดีย์เจ้าอาัยพระยาและ เจ้าพระยา ซึ่งสร้างขนตรงที่โคชนช้างกันสนพระชนม์มทั้งสององค์

ต่อจากนั้นเพื่อนของลุงชัยยังได้ขับรถพาเราไปดูบริเวณบ้าน ซึ่ง เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ ได้สร้างเป็นที่รับรองแขกเมืองในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช บ้านที่เจ้าพระยาวิชาเยนทร์เคยอยู่ อาคารของ เดิมนี้ได้พังทะลายลงหมดแล้ว เหลือแต่รากฐานที่เป็นอิฐ บัดนี้ ทางกรมได้ตัดถนนเข้าไป ทำกำแพงและสร้างเรือนรับรองขึ้นใหม่ ๔ หลัง

พอบ่ายสามโมง เราต้องไปรับลุงชัยที่ศาลจังหวัดพระนครศรี อยุธยา เมื่อเราไปถึงศาล ลุงชัยเสร็จธุระนั่งคอยอยู่ก่อนแล้ว เรา ออกจากอยุธยาบ่ายสามโมงครึ่ง เราตรงมากรุงเทพฯ เพราะเพื่อน ของลุงชัยอยากกลับไปบ้านราวห้าโมงเย็น

แดดร่มจืด เราไม่ค่อยได้คุยกัน บ๊านแจ่มรู้สึกเพลีย ลุงชัย ก็รู้สึกว่ครุ่นคิดถึงเรื่องงานทางศาล เอกกึ่ง่วงนอนแล้วเลยนอนหลับ ไป ฉันก็คิดถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ฉันได้พบได้เห็นมา แล้วพยายามนึกทบทวน เพื่อจะได้จดจำเอาไว้ ฉันตั้งใจที่ใครจักอยุธยาเพิ่มขนอีกเมือง หนึ่ง

ไปเที่ยวเรือ

เมื่อเรากลับจากอยุธยาได้สองสามวัน นายประสิทธิ์มหาลุงชัยที่บ้าน เขาเป็นลูกความของลุงชัย เขาบอกว่าเขาอยากจะเชิญลุงชัย บ้าแฉล้ม และเอก ไปเที่ยวเรือกับเขาในวันอาทิตย์ ลุงชัยขอบคุณเขาที่อุตส่าห์มาชวนไปเที่ยว แต่ลุงชัยไม่ได้ลืมฉันทเลย ลุงชัยพูดว่า “ผมมีหลานอยู่คนหนึ่ง มาพักอยู่ด้วยเวลานี้ ผมจะเอาหลานไปด้วยอีกคนหนึ่งได้ไหม ” นายประสิทธิ์บอกว่า “เอาไปเถิดครับ อีกสองคนสามคนก็ได้ครับ” ลุงชัยบอกว่า “ดีแล้ว ขอบคุณมาก ร้อนๆ อย่างนี้ ได้นั่งเรือไปตามแม่น้ำลำคลองก็คงจะเย็นสบายดี” จึงเป็นอันตกลงว่านายประสิทธิ์จะเอาเรือแท็กซี่ มารับเราที่ท่าปากคลองตลาด เวลาเช้าตรู่วันอาทิตย์ ตั้งแต่ ๖ โมงครึ่ง ขึ้นวันนั้นฉันทกลัวว่าฉันทจะนอนไม่หลับ เพราะเป็นห่วง กลัวว่าจะตื่นไม่ทันเวลา แต่ความจริงก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้นเลย ฉันทนอนหลับตั้งแต่หัวค่ำ มาตกใจตื่นเอาเมื่อบ้าแฉล้มร้องเรียก ประเดี๋ยวเดียวเราทุกคนก็เสร็จพร้อมบ้าแฉล้มทำกับข้าวเตรียมไว้หลายอย่าง ผลไม้ก็มาก ให้เราถือกันไปคนละไม้ละมือ พระรุพระรัง เดินออกมาชนรถแท็กซี่ตรงไปยังท่าปากคลองตลาด

เมื่อถึงท่าปากคลองตลาด นายประสิทธิ์เอาเรือแท็กซี่มาจอดคอยอยู่ก่อนแล้ว เขายืมมาแต่โกล รับผิดชอบช่วยเหลือของไปลงเรือ เมื่อเราลงเรือพร้อมแล้ว นายท้ายเรือก็ตดเครื่อง เด็กคัดหัวเรือเบนออกจากท่า เรือออกแล่นเสียงดังตึกๆ บ่ายหน้า ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา

ไป พระอาทิตย์เพิ่งขึ้น แลดูดวงโต น้ำที่หัวเรือแตกเป็นฟอง กระเซ็นถูกแขนฉันเย็นสบายดี มองไปข้างหน้าเห็นเจดีย์อยู่ริมแม่น้ำงามมาก

“อย่าเพิ่งแวะวัดแจ้งเลยนะครับ เล่นเข้าคลองบางหลวงก่อน แล้วค่อยอ้อมเกาะ มาแวะวัดแจ้งทีหลัง” นายประสิทธิ์พูด

“วัดอรุณราชวราราม แต่เรามักจะเรียกกันว่าวัดแจ้ง” ลงชัยหันมาบอกฉัน “วัดนี้แต่เดิมชื่อวัดแจ้ง เจดีย์วัดอรุณ บางที่เราเรียกว่า เจดีย์วัดแจ้ง หรือพระปรางค์วัดแจ้ง อรุณก็แปลว่าแจ้งหรือสว่างนั่นเองแหละครับ”

เรือเลี้ยวเข้าคลองบางหลวง วัดแจ้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ใกล้กับปากคลองนี้ นายประสิทธิ์บอกว่าคลองบางหลวงมีกอกช่อหนึ่งว่า คลองบางกอกใหญ่ นายประสิทธิ์บอกว่าเราจะเล่นเรือตามคลองบางหลวงเรื่อยไป จนไปออกคลองบางกอกน้อย แล้วออกแม่น้ำเจ้าพระยาอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงจะเล่นกลับมาที่เดิม เรียกว่าเล่นอ้อมเกาะ

อากาศเช้า ๆ อย่างนี้สบายดีจริง คลองบางกอกใหญ่ไม่เห็นใหญ่เท่าไรเลย ฉันว่าอย่าข้ามคลองนี้ได้แน่ ๆ แต่ถึงคงเหนื่อยพอคู่สองฟากลำคลองมีบ้านเรือนปลูกติด ๆ กัน แต่ที่ฉันชอบดูก็คือโรงต่อเรือ มีเรือใหญ่ขนาดเรือบรรทุกข้าว ที่เรียกกันว่าเรือเอี่ยมจันทน์ขนานาน้ำมันไว้น้ำมันเอี่ยม เจ็ดสองคนกำลังเลื่อยไม้ ถอดเลื่อยข้างละคน เลื่อยซงนั้น คนหนึ่งดึงมา อีกคนหนึ่งก็ดึงไป ดึงกันมา ดึงกันไป คนละที น้ำดูมาก เราผ่านโรงต่อเรือเช่นนี้หลายโรง ฉันก็ได้เห็นแจ็กหลายคู่แย่งเลื่อยกันเช่นนั้น แต่ละคู่ต่างก็ดึงหน้าเลื่อยไม้ ก้มหน้าก้ม

ตาตั้งกันไป ตั้งกันมา เหนือตก ดังอย่างแรงเต็มที่ ได้จังหวะดี ไม่
มองดูใครที่ไหนเลย

บางแห่งเป็นโรงสีข้าว มีปล่องสูง ๆ และมีกระสอบข้าววาง
เรียงสูง ๆ แต่ฉันยังไม่เห็นเขาทำงานกัน มองดูเจิบเจิบ และดู
ออกจะมืด ๆ

“ถึงวัดกลางแล้วครับ” นายประสิทธิ์ร้องบอก เขาเข้าไปที่ฝั่ง
ซ้ายมือ “ขอเต็ม ขอว่าวัดจันทาราม”

ฉันมองขึ้นไปเห็นคนแน่นเต็มไปหมดที่ลานวัด ที่ริมคลองก็มี
เรือจอดอยู่มากมายเป็นเรือสำปั้น เรือแจว ลำเล็ก ๆ นายประสิทธิ์
อธิบายว่า ชาวสวนนำของสวนมาขายตั้งแต่ยังไม่สว่าง บางคนก็มา
ตั้งเตาต้มน้ำ บางคนก็มาตั้งเตาต้ม บางคนก็พายเรือมา บางคน
ก็แจวเรือมา บางคนก็เดินมา บางคนก็หาบของมา ของสวนที่เอามา
ขายก็มีกล้วย ส้ม มะพร้าว มะละกอ ตะมุตะมิ มะนาว ผักและผลไม้
อื่น ๆ ตามฤดูกาล ถึงหน้าส้มเขียวหวาน ก็มีส้มเขียวหวาน หน้า
มะม่วงก็มีมะม่วง แต่ชาวสวนบางคนมาถึงก็รีบขายให้แม่ค้า พ่อค้า
คนกลาง แล้วรีบกลับไปบ้าน เพราะต้องกลับไปทำงานอื่น เช่นบาง
คนต้องกลับไปเลี้ยงลูก บางคนทำราชการก็กลับไปแต่งตัว ไปทำงาน
บางคนเป็นนักเรียน ก็กลับไปเรียนหนังสือ อยู่ขายเองไม่ได้ ต้อง
รีบขาย ๆ เสียแต่ยังไม่สว่าง แต่บางคนนั่งรออยู่ เพราะขายเองได้
ราคาแพงกว่า แม่ค้าพ่อค้าคนกลางขอของสวนแล้ว บางคนก็นำขาย
อยู่ที่ตลาด บางคนก็นำไปขายที่อื่นต่อไป บางคนก็ส่งของนั้นไปขาย

ตามร้านในกรุงเทพ ฯ ที่วัดกลางจึงติดตลาดทุกเช้า คนแน่นทุกวัน
ของไม้แพงน้ก และมีของสวนขายเกือบทุกอย่าง ของกินจำพวกกึ่ง
ปลา หมู หรือเนื้อกึ่งขาย ชาวสวนขายของสวน แล้วซื้อเนื้อ หรือ
ซื้อปลาไปทำกับข้าว ซื้อเสื้อผ้าและของใช้กระจุกกระจิก เช่นด้าย
หลอด หวี เข็มเย็บผ้า กลับไปบ้าน

นายประสิทธิ์หยุดพูดแล้ว แต่นั่นยังคงคิดถึงเรื่องที่เขาพูดต่อ
ไป คือเงินขายของสวน ซื้อของใช้ เรามีอะไรมากไป เราก็เอาไปขาย
ได้เงินมาเราอยากได้อะไร เราก็ซื้อ แต่ถ้าขายได้สิบบาท เราก็เห็น
จะต้องซื้อให้น้อยกว่าสิบบาท พ่อฉันขายข้าวบน จะได้เงินสักเท่าไร
พ่อจะต้องซื้ออะไร ๆ ใหญ่ ๆ ดังหลายอย่าง ฉันคิดเพลินจนนาย
ประสิทธิ์รองขวานว่า

“ตลาดพลู” เขาชมอไปบนฝั่งซ้ายมือ

ฉันมองขึ้นไป ไม่มีอะไรน่าดูนัก เห็นแต่ถนนแคบ ๆ ลาดยาง
มืดกแฉว และห้องแฉว ส่วนมากเป็นร้านค้า

แต่นายประสิทธิ์บอกว่า ตลาดพลูเป็นสถานที่สำคัญแห่งหนึ่ง
ของธนบุรี ตลาดพลูเป็นแหล่งที่ซื้อของขายของได้ดี เพราะมีคน
แน่น ๆ ทุกวัน

เรือเล่นต่อไปไม่นาน ก็ถึงประตูน้ำภาษีเจริญ นายประสิทธิ์
เล่าว่า คลองภาษีเจริญก็เป็นคลองการค้าเหมือนกัน มีเรือบรรทุกของ
ต่าง ๆ มาขาย ต้องผ่านคลองนี้ เรือเราเล่นผ่านโรงเรียนนวนรดิศ
นายประสิทธิ์บอกว่าเขาเป็นนักเรียนเก่าโรงเรียนนี้

ลุงชัยนั่งขม ฟังนายประสิทธิ์ เรือเล่นต่อไปดังตึก ๆ สักครู่
 หนึ่งนายประสิทธิ์ ก็บอกว่า “ถึงวัดกำแพงแล้ว” ขว้ประเดี้ยวเดียว
 เขาก็ร้องบอกอีกว่า “ถึงวัดสีหน้าแล้ว” เรือเราเล่นต่อไปได้ไม่นาน
 ก็ต้องเล่นช้า ๆ เพราะมีเรือจอดขวางทาง เต็มคลองไปหมด นาย
 ประสิทธิ์บอกว่า “นี่ไงครับ ตลาดท้องถิ่น ที่นี้เรียกว่าตลาดปากคลอง
 บางแวก คลองบางแวกอยู่ซ้ายมืออันนี้ไงละครับ”

นาตุจริง ตลาตนิ เรือค้าขายเต็มลำคลอง บางลำมีผลไม้ต่าง ๆ
 ชมพู่ กล้วย อ้อย ละมุด กระท้อน เรือลำนมมะพร้าวหัวเต็มลำ เรือ
 ลำโน้มน้ำผักกาดหอม ผักกาดขาว พริก แผลง แดงกวา อีกลำหนึ่งขาย
 ปลาเค็ม กุนเชียง หัวกระเทียม หัวหอมแห้ง พริกแห้ง พริกขี้หนู เรือ
 ลำขายนาปลา เรือบางลำก็มาขาย เรือบางลำก็มาซื้อ เขาจอดเรือ
 ต่อราคากัน เห็นแต่ปากงูบจับ ที่เป็นเจ้าจำนำกันก็คงมี เห็นหนายม
 แฉ่ง นันเรือลำเล็กนิดเดียว ขายหวานเย็น สั้นกระดิ่งดังกรังกรัง นัน
 เรือกาแฟ บับแตรดังปอด ๆ ลำนั้นขายข้าวต้มปลา ถ้วยขนุนยู่ ถ้า
 ถัดไปขายฝรั่งดอง สับปะรด กัดเครื่องดังทอด ๆ ตอนนั้นคลองบาง
 หลวงเล็กลงมาก นายประสิทธิ์บอกว่า “ตั้งแต่ปากคลองบางแวกมา
 เขาเรียกคลองบางหลวงว่า คลองบางเขือกหนึ่ง แต่ความจริงก็คลอง
 เดียวกัน เป็นแต่ว่าเล็กลงไป” มีต้นไม้ริมเป็นทอดงามาที่ลำคลอง
 ทำให้เย็นสบาย สองฟากเป็นสวน บ้านเรือนอยู่ห่างกันมากจน เรือ
 เราเล่นเรื่อยไปช้า ๆ นายประสิทธิ์บอกว่าเรากำลังเล่นผ่านคลอง
 มอญ ไปเข้าคลองบางขุนศรี แดดร่มตลอดทางเพราะคลองแคบ
 เงียบมาก ได้ยินแต่เสียงเรือของเราเล่นดังตึก ๆ ลันไปหมด คน
 ตามบ้านชะโงกหน้าออกมามอง บ้านแถวนี้บางบ้านหลังคาเหมือนกับ
 กุฏิพระ เรือเล่นผ่านสวนอ้อย สวนมันสำปะหลัง สวนกล้วย ปลูก
 เป็นไร่ ๆ มีต้นมะพร้าวล้อมรอบ ตามริมน้ำใกล้บ้าน มักปลูกชมพู่
 ชมพู่บางต้นกำลังออกลูกสีแดง ๆ

เรือเล่นต่อไป คลองก็ค่อย ๆ ใหญ่ขึ้น มีบ้านมากขึ้น อยู่

คิด ๆ กัน ต้นไม้ไม้ดี ไม่^๕กรรม แด่^๕สง^๕จา นาย^๕ท้าย^๕เรือ^๕บอกว่าถึง
คลองตลิ่งชันแล้ว คลองนี้^๕คน^๕คน^๕กัก^๕ ตามบ้านหลายแห่ง^๕เรือ^๕เร็ว
จอดอยู่หน้าบ้าน บางลำกำลังติดเครื่อง เด็กคนนั้นใส่หมวกอย่างคน
ขมา^๕ดู^๕โก^๕ดี บ้านถัดไปเขากำลังเล่นน้ำกันสนุก ฟันดาบกันด้วย ดาบ
อย่าง^๕นั้น^๕ฉ^๕ก^๕ม ทำด้วย^๕ก^๕น^๕กล^๕วย เรือของเรา^๕เล่น^๕ต่อ^๕ไป และ^๕เล^๕ย
ออกคลองบางกอกน้อย ซึ่งความจริงเป็นคลองใหญ่ ใหญ่กว่าคลอง
บางกอกใหญ่^๕มาก บ้านช่องหนาแน่น บางบ้านปลูกแบบใหม่ บางบ้าน
ก็เหมือนวัด ฉันดูเพลิน พอ^๕เด^๕เ^๕ร^๕อง^๕ขึ้น^๕ว่า “แน่ะ ห่าน ” ฉัน
เหลียวไป ห่านขาว^๕ตัว^๕ วาย^๕นา^๕เร^๕ียง^๕กัน^๕อยู่^๕ใกล้^๕กับ^๕เรือ^๕เรา^๕แ^๕ม^๕เ^๕อ^๕เ^๕ม
ตัว^๕หัว^๕หน้า^๕ใหญ่^๕หน^๕้อย ถัด^๕ไป^๕ก็^๕เล็ก^๕เร^๕ียง^๕กัน^๕ลง^๕ไป ห่าน^๕ทั้ง^๕ตัว^๕ถูก^๕ลูก
คล^๕น^๕จาก^๕เรือ^๕เรา^๕ก^๕ว^๕าย^๕นา^๕ล^๕อย^๕ตัว^๕ตาม^๕คล^๕น แต่^๕ตัว^๕สุด^๕ท้าย^๕เล็ก^๕มาก เป็น
ลูก^๕ห่าน^๕ตัว^๕เล็ก^๕นิด^๕เดียว พอ^๕ถูก^๕ลูก^๕คล^๕น^๕ซัด ก็^๕ว^๕าย^๕ไม่^๕ค^๕อย^๕ไ^๕หว เลย
ลา^๕หลัง^๕ไม่^๕ทัน^๕เพ^๕อน นำ^๕สง^๕สาร^๕นำ^๕เ^๕น^๕ดู^๕มาก เรือ^๕เรา^๕แล^๕่น^๕ล^๕อด^๕สะ^๕พาน
ทาง^๕ร^๕ถ^๕ไฟ เ^๕ก^๕บ^๕น^๕ชน^๕ไป^๕น^๕ง^๕บน^๕แ^๕ก^๕ม^๕เรือ กอด^๕เส^๕า^๕เร^๕ือ^๕ม^๕อง^๕ดู^๕นา^๕แตก^๕ค^๕อ
เรือ ฉัน^๕บ^๕น^๕ไป^๕น^๕ง^๕ที่^๕หัว^๕เรือ^๕ออก^๕ข้าง^๕หน^๕ง พิง^๕เส^๕า^๕เร^๕ือ^๕ล^๕ม^๕พ^๕ด^๕เ^๕็น^๕ส^๕บ^๕าย
ฉัน^๕ห^๕ล^๕ับ^๕ตา^๕ลง^๕ก็^๕พ^๕อ^๕ด^๕เ^๕ร^๕อง^๕ขึ้น^๕ว่า “แน่ะ ปลา ชุม^๕จ^๕ิง^๕ ดู^๕ซิ ”

ปลา^๕ชุม^๕จ^๕ิง^๕ ๆ เ^๕เต็ม^๕ไป^๕ห^๕ม^๕ด วาย^๕นา^๕ไ^๕ส^๕ล^๕หัว ฮุบ^๕ ตอด^๕ พล^๕ับ^๕พล^๕ับ
พล^๕ับ^๕พล^๕ับ บาง^๕ตัว^๕โต^๕ค^๕ชน^๕มา^๕พ^๕ัน^๕นา ถูก^๕แ^๕ด^๕แ^๕ด^๕ส^๕อง^๕เป็น^๕ประ^๕กาย มอง^๕ดู
แว^๕บ ๆ ตรง^๕โน^๕้น^๕บ้าง ตรง^๕น^๕้าง^๕เต็ม^๕ไป^๕ห^๕ม^๕ด สว^๕ย^๕มาก

นาย^๕ประ^๕ส^๕ธิ^๕ธ^๕บ^๕อก^๕ว่า เหตุ^๕ที่^๕ตรง^๕น^๕ม^๕ปลา^๕ชุม^๕ม^๕าก^๕ก็^๕เพ^๕ราะ^๕เป็น
หน้า^๕วัด คน^๕ไม่^๕จับ ทาง^๕ฝั่ง^๕ซ้าย^๕มือ^๕เป็น^๕วัด^๕สุ^๕ว^๕ร^๕ณ^๕ค^๕รี ถัด^๕ไป^๕ทาง^๕ฝั่ง

ขวามือเป็นวัดภาวนาภิรตาราม สองวัดอยู่ต่อกัน ปลาจึงชุมมาก

เรือแจวบรรทุกนุ่นเล่นสวนทางไป ร้านค้าในคลองบางกอก
น้อย ที่น่าสังเกตก็คือร้านเย็บที่นอนหมอนมุ้ง มีหลายแห่ง เรือเรา
แล่นผ่านสถานีกสิกรรม กรมกสิกรรม ฉันทายาทราบว่าเขาทำอะไรกัน
ที่นั่น แต่วันนั้นเขาปิด เพราะเป็นวันอาทิตย์ พอเรือแล่นผ่าน “อู
เรือพระราชพิธี กรมศิลปากร” ลุงชัยขอให้จอดแวะดู เราเดินไป
ตามสะพานไม้มีผู้ดูแลรักษาเรืออยู่ที่เรือโน้น เขาเปิดประตูให้เราเข้า
ไปชม ที่นั่นมีเรือลำยาว ๆ สวยมาก มีลวดลายเป็นสีทอง เขาเรียก
ว่า เรือหงส์ เราเห็นเรือบางลำหักกรังลำ ผู้รักษาเรือบอกว่าถูกลูก
ระเบิดต่งแต่ครั้งสงคราม ที่ซ่อมสร้างใหม่ก็มี บางลำหัวเป็นหนูมาณ

บางลำห้วยเป็นครุฑ เรือลำหนึ่งชื่อเรือพระสุพรรณหงส์ งามมาก พอ
เรากลับลงเรือแท็กซี่ เขาก็ต้องกลอนว่า “สุวรรณหงส์ทรงกู่ห้อย
งอนชดช้อยลอบหลังสินธุ์” แล้วต้องติดแก่นัน.....
บ้าแถมขมและต่อให้ว่า “เพียงหงส์ทรงพรหมมินทร์ ลินลาศเลือน
เตอนตาขม”

เรือเล่นต่อไปไม่นาน เขาก็ร้องขึ้นว่า

“ออกแม่น้ำแล้ว เนอะ แซ่ม้า คุณเรือรบขี้ โน่น เรือดำน้ำ”

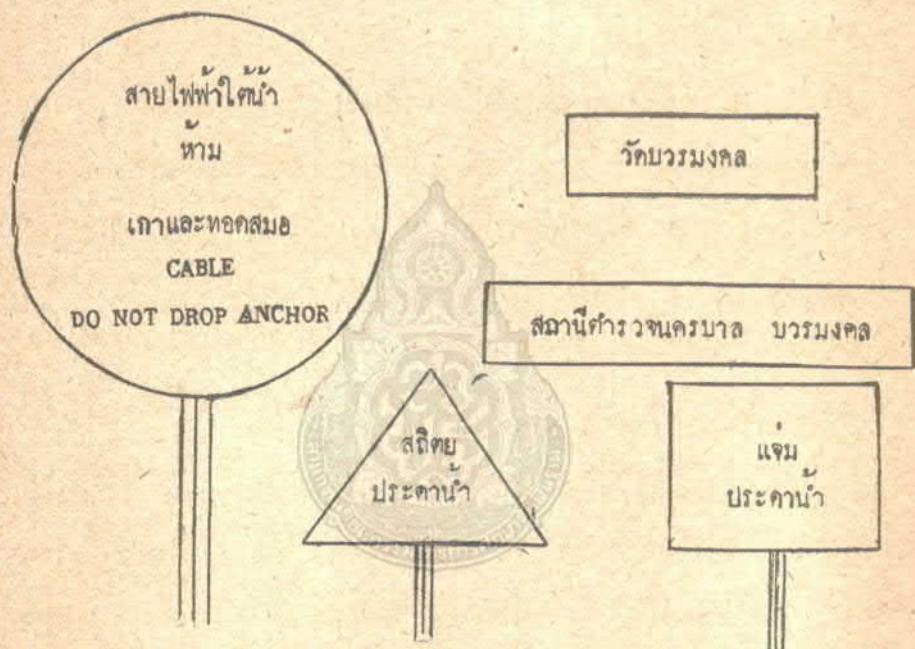
“เอ อย่าเพิ่งเลี้ยวกลับไปวัดแจ้งเลยนะครับ เพิ่งสิบเอ็ดโมง”

นายประสิทธิ์พูด “เลี้ยวซ้ายไปทางสะพานพระรามหกก่อนดีไหม
ครับ?”

“ตามใจคุณเถิด” ลุงชัยขม

เรือของเราเลี้ยวซ้าย มุ่งหน้าไปสะพานพระรามหก แม่น้ำ
เจ้าพระยากว้างดั่งจริง ฉันทันถึงต้นแม่น้ำ ซึ่งไหลมาจากภูเขาในภาค
เหนือ ปิง วัง ยม น่าน เป็นเพียงแควน้ำเล็ก ๆ เมื่อไหลลงมาถึง
ค้อมใหญ่ชนทุกที่ รวมกันเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาที่ปากน้ำโพ จังหวัด
นครสวรรค์ แม่น้ำนี้เป็นแม่น้ำที่กว้างที่สุดในประเทศไทย ฉันทันมองดู
ก็เห็นว่ากว้างมากจริง ๆ มีเรือรบจอดอยู่กลางแม่น้ำ ฉันทันชอบดูเรือรบ
ดูกะลาสี เรือเดินไป เดินมา นั้นเรือโขมมีเรือฟองหลายลำ เล่นอยู่
กลางแม่น้ำ นั้นเรือสำปั้นเวลาอยู่ในแม่น้ำกว้าง ๆ อย่างนี้ เรือสำปั้น
ลำนั้นดูเล็กนิดเดียว เขาพายเก่งไม่กลัวลม โน่นเรือแจว กำลังข้าม
ฟาก เรือของเราเล่นเลียบริมฝั่งธนบุรี ผ่านโรงงานสุราบางยี่ขัน เห็น

ปล่องมีควันโขมง เรือแล่นลอดสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่
กำลังสร้างใหม่ ลงซ้ายบอกว่า “อ้อ ถึงถนนซังฮี้แล้วชนะ เขาสร้าง
สะพานใหม่ที่ซังฮี้” ส่วนฉันชอบอ่านป้ายต่าง ๆ ตามริมแม่น้ำ บาง
อันก็อ่านยากพิลึกตะครับ

บ้าเฉลมันนั่งเฝ้ามานาน เกาจุมูก และบ่นว่าคันจุมูก คันหู
นายประสิทธิ์บอกว่า “กระเทือนหน่อยครับ เรือผม”
บ้าเฉลมันบอกว่า “ไม่เป็นไรค่ะ ว่าแต่เน่เพิ่งห้าโมงเช้าเท่านั้น
หรือ อีฉันทำไมหิวแล้ว”

ลุงซ้ายบอกว่า “มันกระเทือน หิวเร็ว จัดแจงกินกลางวันกัน
เถอะเรา อ้าว ปีนโตะเลื่อนมาอยู่นั่นเนอะ”

บ้าเฉลิมจัดแจงแบ่งข้าวแบ่งกับใส่กระทง แจกให้เรากนละ
 กระทง ช้อนคนละคัน นายประสิทธิ์พลัดเวรกับนายท้ายเรือ ให้นาย
 ท้ายเรือได้รับประทานด้วย ทุกคนรับประทานกันอย่างอร่อย ฉันทักหัว
 อร่อยมาก ฉันทูอะไร ๆ ไปรับประทานไปจนอิ่มแปล้ บ้านริมแม่น้ำ
 หลังใหญ่ ๆ หนาบ้านนี้ซุงจอดเป็นแพ เต็มไปหมด “ซุงไม้สัก” นาย
 ประสิทธิ์บอก ซุงเต็มไปหมด ที่ตะไคร้จับก็มี โนน บ้านโนนก็มีซุง
 เต็มหนาบ้าน บ้านโนนก็มี บ้านโนนก็มี แต่ละบ้านต้องเอาไม้มา
 ทอดขวางซุงเป็นทางเดินจากบ้านลงเรือ หน้บ้านนั้นเอาซุงท่งตันทำ
 เสาบ้าน หนาบานก็มีซุงเต็ม อ้อ บ้านนี้กำลังปักเสาเอาไว้มุกเรือ
 สามคนช่วยกันข่มต่อ ซุงมากมาจริง ๆ เต็มหนาบ้านไปหมด แพ
 ไม้ไผ่ไม้รวกก็มีบ้าง แต่ไม่มากเท่าไม้ซุง ซุงมากมา เต็มไปหมด

เรือของเราแล่นถึงสะพานพระรามหกแล้ว เรือเลี้ยวกลับลำข้าม
 ฟากแล่นเลียบฝั่ง คราวนี้ฉันจึงได้ดูแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งกรุงเทพฯ เรือ
 แล่นมาได้ไม่นาน ก็เห็นโรงสีข้าวโรงใหญ่ แล่นไป แล่นไป ก็เห็น
 โรงสีข้าว โรงสีข้าว โรงสีข้าว โรงสีข้าวท่งนั้น มากมายหลายโรง
 โรงเลื่อยไม้ก็มีมากเหมือนกัน แต่ม่น้อยกว่าโรงสีข้าว ลงชัยพูดว่า
 “สามเสน ถึงสามเสนแล้ว โรงสีข้าวใหญ่ ๆ ก็อยู่แถวนี้แหละมาก
 ใครจะขายข้าวซื้อข้าวก็มาสบราคาแถวนี้ บางคนก็ไปซื้อข้าวจากชาว
 นามาขายที่นอกท่งนั้น ฝั่งละ เรือบรรทุกข้าว”

จริงครับ เรือดำใหญ่ ๆ บรรทุกข้าวเปลือก จอดอยู่แถวนี้เต็ม
 ไปหมด สักเมื่อใด พ่อฉันจึงจะมีเรือบรรทุกข้าวมาขายได้เอง

เรือของเราเล่นต่อไป เริ่มมีบ้านคนมากขึ้น โรงส่ว และ
โรงเลื่อยมีน้อยลงไป ผู้คนหนาแน่นมากขึ้น

“นั่นแน่ะ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” เอกซ์ให้ฉันดู “ตรง
กันข้ามนั้นโรงพยาบาลศิริราช ตรงหน้าพระจันทร์”

ที่หน้าพระจันทร์คนแน่นมาก มีเรือยนต์ข้ามฟากไปโรงพยาบาล
ศิริราช โนนเรือรบ จอดอยู่กลางแม่น้ำ ทหารเรือแต่งสีขาว กำลัง
เข้าแถวทำอะไรกันหนอ

“ทหารวรดิษฐ์” เอกบอก “ดูเรือรบสี แดะไหม”

“ตรงข้ามท่าน เป็นกรมอุทการเรือ” ลุงชัยบอก

“ถึงท่าเตียนแล้ว” เอกบอก

มีเรือยนต์สองชั้น จอดอยู่ที่ท่าเตียนหลายลำ ฉันอ่านป้ายตาม
เรือ ทราบว่าเป็นเรือรับส่งคนโดยสารไปหัวเมืองต่างๆ

“ท่าเตียนเป็นตลาดการค้าที่สำคัญมาก มีของขายมาก เป็นย่าน
กลางการค้า เรือกถึง รถถึง” ลุงชัยบอกฉัน

“อ้อ ข้ามฟากไปฝั่งโน้นหน่อย นายท้าย” นายประสิทธิ์ร้อง
บอกนายท้ายเรือ “เราจะไปแวะวัดแจ้งก่อน”

เรือเราเล่นข้ามฟากไปฝั่งธนบุรี แวะวัดแจ้ง เราเดินขึ้นฝั่ง
แดดกำลังร้อนเปรี้ยง พระปรางค์สูงเด่นอยู่กลางแดด งามมาก ผม
ชอบมาก

เอกร่องขึ้นว่า “นั่นแน่ะ ยักษ์ ยักษ์วัดแจ้ง ยักษ์สองตัว หัวโต กินแดงโมวัดแจ้ง อยู่คนเดียว”

ลุงชัชชวนให้เราเดินเข้าไปดูพระปรางค์ใกล้ๆ ผ่านที่ทำการผู้รักษาพระพุทธรูปปรางค์ ลอดประตูเข้าไป เราก็เห็นองค์พระปรางค์อยู่ใกล้ๆ พระปรางค์งามมาก สูงสง่าและงดงามอย่างยิ่ง ประดับด้วยกระเบื้องสีสวยๆ นั้น ตรงนั้น คล้ายๆ ดอกไม้สีสวยสด ตรงนั้นคล้ายๆ กับว่าเขาเอาขามแดงๆ สีสวยๆ มาติดเข้าไว้ ต้องแสงแดดเป็นประกายแวววับจับตา เรากลับพระปรางค์ กราบพระพุทธรูปที่เชิงบันได แล้วขึ้นบันไดขึ้นไปบนพระปรางค์ ถึงชั้นที่หนึ่ง แล้วขึ้นบันไดขึ้นไปถึงชั้นที่สอง มีทางเดินได้รอบองค์พระปรางค์ มีกำแพงล้อมรอบทางเดิน ทำให้ไม่กลัวตก แต่ฉันรู้สึกว่ายอยู่บนนั้นสูงมาก

ฉันมองลงมาข้างล่าง เห็นแม่น้ำเจ้าพระยา คูเบนราบ มีเรือรบ เรือยนต์ เรือโยก เรือจ้าง อยู่ในแม่น้ำ เอกซให้ฉันดูริมแม่น้ำ ตรงใกล้ๆ กับวัดพระแก้วและพระบรมมหาราชวัง สวยมาก เราเดินอ้อมพระปรางค์ไปคู่อีกด้านหนึ่ง เห็นได้ว่าฝั่งกรุงเทพฯ กับฝั่งธนบุรี ผิดกันมาก ทางฝั่งธนบุรีต้นไม้เขียวๆ เต็มไปหมด ทางฝั่งกรุงเทพฯ ก็มีหลังคาบ้านเต็มไปหมด ที่สวยๆ ก็ตรงหลังคาวัด หลังคาโบสถ์ ก่อนจะลงจากพระปรางค์ ฉันหยุดขึ้นดูแม่น้ำเจ้าพระยา ดูวัดพระแก้ว ดูพระบรมมหาราชวัง แล้วจึงจำใจไต่บันไดตามคนอื่นๆ ลงมา เรากราบพระปรางค์ กราบพระพุทธรูป แล้วกลับลงเรือ

เรือเล่นห่างพระปรางค์ออกมาทุกที ฉันเหลียวกลับไปดู ยัง
เห็นพระปรางค์สูงเด่น งามสง่า อยู่ริมแม่น้ำ ฉันรู้สึกงา ถึงแม้ว่าฉัน
กลับไปบ้านที่นครปฐมแล้ว ฉันก็จะยังคิดถึงจำภาพนั้นได้ดี วันที่ได้
ไปเที่ยวเรือนี้ ฉันมีความสุขมากและจะไม่ลืมเลย.

วันสุดท้ายในกรุงเทพ ฯ

ต่อมาอีกหนึ่งอาทิตย์ ขณะที่กำลังกินอาหารเช้าอยู่ เราคุยกันถึงเรื่องที่ไปเที่ยวชายทะเลมา ลุงชัยบอกว่าจะไปเชียงใหม่ในสองสามวันนะ แล้วมองยิ้มๆ กับทุกๆ คน ที่แรกมองไปที่เอก แล้วมองคุณัน แล้วมองบ้าແລ້မ် พอสบตาบ้าແລ້မ် ลุงชัยก็ยิ้มแฉ่ง

บ้าແລ້မ်ถามขึ้นว่า “เราทุกคนจะได้ไปด้วยหรือคะ”

“เราจะได้ไปด้วยกันทุกคนหรือครับ คุณพ่อ” เอกพูด

ฉันเองมิได้พูดอะไรเลย แต่คิดอยู่ในใจว่า ถ้าฉันได้ไปเชียงใหม่ ก็จะวิเศษแท้ เชียงใหม่เป็นเมืองใหญ่ ที่เชียงใหม่มีภูเขามาก ถึงจะเป็นระหว่างหน้าร้อน เวลากลางคืนอากาศก็เย็นสบาย ฉันเคยเห็นรูปดอกกุหลาบดอกใหญ่สีขาวๆ อยู่สองข้างถนน ถนนก็ร่มเย็นสบาย เพราะมีเงาต้นไม้ คนที่นั่งในรถสามล้อที่ฉันเห็นในรูปนั้น ดูนั่งสบายไม่ต้องกลัวว่ารถยนตร์จะชน เพราะมีรถยนตร์อยู่ไม่มากมายอย่างเช่นในกรุงเทพ ฯ ฉันเคยได้ยินลุงชัยเล่าถึงหมู่บ้านเล็กๆ ที่ทอดผ้าสวยๆ ทำร่มกระดาษ และทำเครื่องเงิน ทำขันเงิน และอุตสาหกรรมในครอบครัวอื่นๆ อีกหลายอย่าง ฉันเคยอ่านเรื่องคอบยสุเทพ เรื่องป่าสักใกล้ๆ เชียงใหม่ เรื่องช้างลากซุงและงัดซุง ฉันอยากไปเชียงใหม่จริงๆ

ฉันคิดถึงเรื่องเหล่านั้นอยู่ในใจ พอที่ลุงชัยพูดขึ้นว่า “จริงๆ นะ ถ้าไปด้วยกันหมดทุกคนคงสนุก แซ่םว่าอย่างไร อยากไปเที่ยวเชียงใหม่ไหม”

ฉันอยากไปเที่ยวเชิงใหม่ใหม่ ฉันไม่รู้จะตอบลงชั่วอย่างไร
ฉันดีใจจนพูดไม่ออก แต่ไม่เป็นไรฉันไม่ต้องตอบ เพราะทันใดนั้น
บุรุษไปรษณีย์ก็เดินเข้ามา เขาถือจดหมายมาด้วยหนึ่งฉบับ ฉันรู้ทันที
ว่า เป็นจดหมายถึงฉันและฉันก็ออกจะรู้สึกว้า ฉันไม่อยากไปเชิง
ใหม่เสียแล้ว

เวลาช่างเร็วเหลือเกิน ฉันเพิ่งรู้เดี๋ยวนี้เองว่า ฉันจะต้องกลับ
บ้านเสียแล้ว จดหมายนั้นคงจะเป็นจดหมายเตือนมาจากบ้านฉันเป็นแน่

แล้วฉันก็เปิดจดหมายออกอ่านดู จริงอย่างที่ฉันคิด พี่ชมพู่
เขียนจดหมายมา เล่าเรื่องทางบ้านให้ฟังมากมาย หนารอนบน ทุก ๆ
คนมีงานมาก แต่ก็สนุกสบาย พ่อซ่อมแซมบ้าน เล่าไก่ ทำความ
สะอาดและซ่อมคราดซ่อมไถและเครื่องมืออื่น ๆ แม่ทำกับข้าวและ
เวลาว่างก็ช่วยพ่อทำงาน แม่ทำกระยาสารท ถวายพระ และแจกเพื่อน
บ้านอย่างทุกปี ถ้าชวนเล่นกับเด็ก ๆ ข้างบ้านตลอดเวลา กระโดด
เชือกและทำของเล่นด้วยใบมะพร้าว พี่ชมพู่ว่าเวลานักกลับไป คงจะ
เห็นว่าล่าวนโตะขึ้น

อืมใจก็โตะขึ้น ไม่ยอมให้ใครอุมอีกเลย และชอบทำอะไร ๆ
เอง “มากเกินไปเสียด้วยซ้ำ” พี่ชมพู่เล่า อืมใจหยิบกรรไกรของ
แม่ไป และพยายามจะตัดผมตัวเอง ลากมันงูไปเป็นเปิดกรรنگ
ปล่อยให้หนักบินไป ตัวเองเลยพลัดตกจากม้า เเคราะห์ดีที่ไม่เจ็บอะไร
นอกจากนั้นอืมใจยังเอาผ้าถุงผืนใหม่ของแม่มานุ่ง เดินรุ่มร่วมทำผ้าถุง
เบอนหมด

ฉันนึกเห็นพี่ชมพี่มละไม ขณะที่เขียนเล่าเรื่องความซนของ
อิมใจ ฉันอ่านแล้วยังอดขมไม่ได้ ถัดไปเป็นข้อความว่า “เราทุก
คนคิดถึงเธอมากแหม แต่รู้ว่า เธอคงกำลังเที่ยวสนุก พ่อเตือนว่า
โรงเรียนจะเปิดอาทิตย์หน้าแล้ว พ่ออยากให้เธอกลับในสองสามวัน
หรือจะกลับในวันรุ่งขึ้นก็ได้รับจดหมายนั้นก็ยิ่งดี”

ฉันอ่านจดหมายดัง ๆ มาจนถึงตอน รู้สึกตื้นตัน จนต้องหยุด
อ่าน และอยากจะกลับบ้านขึ้นมาทันที ไม่ใช่พรุ่งนี้ ไม่ใช่มะรืน แต่
กลับวันนี้.....นาทีน ฉันลืมเรื่องที่จะไปเที่ยวเชียงใหม่หมดแล้ว คิด
แต่อยากจะกลับบ้าน ไปหาพ่อ หาแม่ อิมใจ ลำตวน และพี่ชมพี่
ฉันอยากพบทุก ๆ คน ฉันเกือบจะไม่ได้ยินเมื่อเอกพูดว่า “แหม่ก็
ไปเชียงใหม่ไม่ได้ซี” และเมื่อลุงชยตอบ ฉันก็ได้ยินเพียงแว่ว ๆ
เท่านั้น “เอก ลูกเองก็ไปไม่ได้เหมือนกัน พ่อลืมไป ว่าโรงเรียนจวน
จะเปิดแล้ว พ่อเสียใจ กรวหน้าเธอคงจะได้ทุกคน”

ที่ฉันได้ยินชัดเจนที่สุด ก็คือเมื่อบ้าแฉล้มพูด บ้ามองฉัน
แล้วมองนาฬิกาและพูดว่า “มีรถไปนครปฐม วันละหลาย ๆ เที่ยว
ถ้าหลานอยากไปบ้านวันนี้ก็มีเวลาถมไปที่จะเก็บข้าวของ หลานและ
เอกช่วยกันจัดกระเป๋า ประเดี๋ยวเดี๋ยวก็คงเสร็จ ลุงจะเรียกแท็กซี่พา
ไปส่งขึ้นรถเมล์

ฉันไม่ได้ตอบบ้าแฉล้มว่าอะไร ฉันพูดไม่ออก แต่ก็ไม่ใช่เป็น
ที่จะต้องตอบ บ้าแฉล้มเข้าใจดี

เลขที่หนังสือ ๓๕๖.๔

ห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้แต่ง สุกส น้อยธรรม
เรื่อง เกิดชนกร: แดงมิดไร่พทลง

วันขึ้น	วันขึ้น	วันขึ้น

๓
๓๕๖.๔
๗

องค์การข้าวของศาสนา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ตรา

นายกำจร สัตถกต พิมพ์และโฆษณา

๔ มีนาคม ๒๕๐๑